

2021-2030

სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის
სახელმწიფო სტრატეგია

სარჩევი

I. შესავალი.....	2
სტრატეგიის პრიორიტეტები.....	6
მეთოდოლოგია.....	6
II. სიტუაციის ანალიზი.....	7
III. სტრატეგიის სამართლებრივი ჩარჩო.....	28
IV. ხედვა, მისია და ღირებულებები.....	30
V. სტრატეგიული პრიორიტეტები, მიზნები და ამოცანები.....	31
სტრატეგიული პრიორიტეტი 1 - სახელმწიფო ენა ინტეგრაციისთვის.....	32
სტრატეგიული პრიორიტეტი 2 - ხარისხიან განათლებაზე ხელმისაწვდომობა.....	34
სტრატეგიული პრიორიტეტი 3 - თანასწორობა, სამოქალაქო და პოლიტიკური მონაწილეობა.....	36
სტრატეგიული პრიორიტეტი 4 - სოციალური და ეკონომიკური ინტეგრაცია.....	42
სტრატეგიული პრიორიტეტი 5 - კულტურათათმორისი დიალოგი.....	46
VI. განხორციელება, მონიტორინგი და შეფასება.....	48
VII.საჯარო კონსულტაციების შემაჯამებელი ანგარიში.....	52

I. შესავალი

საქართველოს ხელისუფლების უმთავრესი მიზანი - ქვეყნის დემოკრატიული განვითარება, სოციალურ-ეკონომიკური გაძლიერება და ევროატლანტიკური ინტეგრაცია, ეფუძნება ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების ყოველდღიურ ცხოვრებაში რეალიზების იდეასა და თანასწორი და თანაბარუფლებიანი საზოგადოების მშენებლობის პრინციპებს. შესაბამისად, საქართველოს მთავრობა ჩვენი ქვეყნის მრავალეთნიკური და კულტურულად მრავალფეროვანი საზოგადოების გაძლიერების უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტად სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის პოლიტიკის ეფექტიანობის განგრძობად ამდლებას განიხილავს. ამ მიმართულებით ხელისუფლების მიზნები ორიენტირებულია პლურალისტური და ინკლუზიური პოლიტიკის გატარების გზით ერთიანი, სტაბილური, სამართლებრივი და მრავალკულტურული საზოგადოების განმტკიცებაზე, რომლის მთავარი ღირებულება არის ადამიანი და მისი უფლებები.

საქართველოში მცხოვრებ სხვადასხვა ეთნიკური იდენტობის მატარებელ მოსახლეობას ტოლერანტობის, მშვიდობიანი და სოლიდარული თანაცხოვრების მრავალსაუკუნოვანი ისტორია აკავშირებს. **სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკა** ითვალისწინებს რა ამ მოცემულობას, აგრძელებს აღნიშნულ ტრადიციებს და გამოცდილებას, და თანასწორობის პრინციპებსა და საერთო ევროპულ ფასეულობებზე დაფუძნებით, სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში აძლიერებს მას. ხელისუფლება კულტურულ მრავალფეროვნებასა და ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა წვლილს ქვეყნის მდგრადი განვითარებისთვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორად განიხილავს. სახელმწიფო პოლიტიკის ორიენტირებად გაცხადებულია ეთნიკური უმცირესობების სრულფასოვანი ინტეგრაცია, კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობა, სამართლიანი, უსაფრთხო და ტოლერანტული გარემოს განმტკიცება, რათა განვითარდეს ისეთი საზოგადოება, რომლის თითოეული წევრი ღირსეულად ცხოვრობს და სარგებლობს დემოკრატიული მმართველობის პრივილეგიებით, აქვს თანაბარი უფლებები, შესაძლებლობები და საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფეროში სრულფასოვანი ჩართულობის პირობები. შესაბამისად, თითოეული მოქალაქე, მიუხედავად მისი ეთნიკური თუ კულტურული კუთვნილებისა, ქვეყნის სიძლიერის წყაროდ და ფასეულობად განიხილება.

სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის უზრუნველყოფა საქართველოს კონსტიტუციით არის გარანტირებული, ამავდროულად ის საერთაშორისო მექანიზმების და ხელშეკრულებების ფარგლებში ქვეყნის მიერ აღებული პოზიტიური ვალდებულებაა, რომელიც ორიენტირებულია არა მხოლოდ შესაბამისი საკანონმდებლო სივრცის შექმნაზე, არამედ რეალურ ცხოვრებაში უფლებათა რეალიზაციის ხელშეწყობაზე. სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის პოლიტიკა ხორციელდება კონსტიტუციური და საერთაშორისო სტანდარტების, პრინციპებისა და ნორმების საფუძველზე. თანასწორობა და

ეთნიკური უმცირესობების უფლებების დაცვა უზრუნველყოფილია საქართველოს შესაბამისი კანონმდებლობით და დანერგილი მექანიზმებით.

შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი კოორდინირებას უწევს სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის მიმართულებით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავებას, განხორციელებას და ანგარიშგებას. სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითად მექანიზმს წარმოადგენს სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგია და შესაბამისი სამოქმედო გეგმა.

საქართველოს მთავრობამ, შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ხელმძღვანელობით, შეიმუშავა წინამდებარე „სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის 2021-2030 წწ. სახელმწიფო სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა“. სტრატეგიის ფარგლებში სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სფეროში უწყებათაშორისი, მრავალსექტორული, ერთიანი და თანამიმდევრული პოლიტიკის ჩამოყალიბებისა და გატარების მიზნით განსაზღვრულია საქართველოს ხელისუფლების გრძელვადიანი პრიორიტეტები და ამოცანები, რომელიც ხელს შეუწყობს პროცესების კოორდინირებულად და ეფექტიანად წარმართვას, ეთნიკური უმცირესობების უფლებათა დაცვასა და მხარდაჭერის გაძლიერებას, სამოქალაქო თანასწორობაზე დაფუძნებული საზოგადოების განმტკიცებასა და საერთაშორისო თანამეგობრობის წინაშე აღებული პოზიტიური ვალდებულებების შესრულებას.

2021-2030 წლების სახელმწიფო სტრატეგია ქვეყნის სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის განმსაზღვრელი რიგით მეორე სტრატეგიული დოკუმენტია. სტრატეგიულ დაგეგმვას წინ უსწრებდა „შემწყნარებლობისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის ეროვნული კონცეფცია და 2009-2014 წწ. სამოქმედო გეგმა“ და საქართველოს მთავრობის „სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სტრატეგია და 2015-2020 წლების სამოქმედო გეგმა“, რომელთა შემუშავებამ საფუძველი ჩაუყარა სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის პოლიტიკის სისტემური მართვის მექანიზმების ინსტიტუციურ განვითარებას. შეიქმნა შესაბამისი სამართლებრივი მექანიზმები და გადაიდგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები ეთნიკური უმცირესობების შესაძლებლობების გაფართოების კუთხით, დინამიურად წარიმართა მუშაობა არსებული მიღწევების კიდევ უფრო გასაუმჯობესებლად.

წინამდებარე სახელმწიფო სტრატეგია ეფუძნება უკანასკნელ წლებში სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სფეროში მიღწეულ შედეგებს, ითვალისწინებს არსებულ გამოწვევებს, რომელიც იდენტიფიცირებული იქნა 2015-2020 წლების სტრატეგიის შუალედური და საბოლოო შეფასების შედეგად, ასევე ევროპის საბჭოს ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ ჩარჩო კონვენციის მრჩეველთა კომიტეტის მიერ საქართველოსთან მიმართებით გამოქვეყნებულ დასკვნებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციების კვლევებში. აღნიშნული შეფასებების ფარგლებში წარმოდგენილი

რეკომენდაციები განხილული და გათვალისწინებული იქნა წინამდებარე სტრატეგიის შემუშავების პროცესში და ჩამოყალიბდა მათი შესრულების მექანიზმები.

სტრატეგია ეფუძნება დემოკრატიული და სამართლებრივი სახელმწიფოს გაძლიერების **ხედვას**, რომელიც გულისხმობს ყველა მოქალაქის თანასწორობას კანონითა და კანონის წინაშე, ტოლერანტული და ინკლუზიური გარემოს გაძლიერებას, სადაც ყველა მოქალაქე ღირსეულად და უსაფრთხოდ ცხოვრობს, სრულფასოვნად მონაწილეობს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში; ქვეყანაში კულტურული მრავალფეროვნება და თანასწორობა, როგორც უმთავრესი ფასეულობები და დემოკრატიული განვითარების უმნიშვნელოვანესი რესურსი, არა მხოლოდ აღიარებულია, არამედ ამ საკითხებზე კონსენსუსი მიღწეული და გაზიარებულია ფართო საზოგადოებაში.

წინამდებარე **სტრატეგიის მიზანია** სახელმწიფოში სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის შემდგომი განმტკიცება, რაც გულისხმობს ქვეყანაში ეთნოსთაშორისი ურთიერთობების გაძლიერებას, მათი კულტურული ფასეულობებისა და იდენტობის დაცვას, საზოგადოებაში თანასწორობის პრინციპების სრულფასოვან რეალიზებას, რათა საქართველოს ყველა მოქალაქემ, განურჩევლად ეთნიკური წარმომავლობისა, შეძლოს წვლილი შეიტანოს ქვეყნის ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და დემოკრატიული განვითარების პროცესში.

ამ მიზნის მისაღწევად სტრატეგიაში გათვალისწინებულია ქვეყნის პროგრესი უკანასკნელ წლებში სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის მიმართულებით. დოკუმენტით განსაზღვრული მიზნები და ამოცანები შემუშავებულია ერთიანი ეროვნული ინტერესებისა და ეთნიკური უმცირესობების ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების გათვალისწინებით, საუკეთესო საერთაშორისო გამოცდილებაზე დაყრდნობით. ეთნიკური უმცირესობების უფლებების დაცვის, იდენტობის შენარჩუნებისა და ეთნო-კულტურის განვითარებისთვის გათვალისწინებულია ის საჭიროებები და ღირებულებები, რომლებსაც სხვადასხვა ეთნოსის წარმომადგენლები იზიარებენ.

ეთნიკური იდენტობა მოიაზრებს ეთნიკური ჯგუფებისთვის დამახასიათებელი მემკვიდრეობის შემადგენელი სიმბოლოების - ენის, კულტურის, ტრადიციების დაცვას, რეინტერპრეტაციასა და ინდივიდის მიერ მათთან იდენტიფიკაციას.

წინამდებარე დოკუმენტის ფარგლებში **სამოქალაქო თანასწორობა გულისხმობს** თითოეული მოქალაქისთვის, მიუხედავად მისი ეთნიკური თუ სხვა კუთვნილებისა, ღირსეული ცხოვრების პირობებს, როდესაც ინდივიდი საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებისა და ნორმების, და საქართველოს კონსტიტუციის და კანონმდებლობის საფუძველზე დაცულია ნებისმიერი ფორმის და შინაარსის დისკრიმინაციისაგან, კანონის წინაშე თანასწორია, ცხოვრობს ტოლერანტულ გარემოში, აქვს თანაბარი უფლებები და შესაძლებლობები, ისევე, როგორც თანაბარი პასუხისმგებლობები და ვალდებულებები. ასევე აქვს საკუთარი პოტენციალის სრულფასოვნად რეალიზების,

მშობლიური ერთ სარგებლობის, ეთნოკულტურის შენარჩუნებისა და განვითარების შესაძლებლობა.

სამოქალაქო ინტეგრაცია მოიაზრებს ისეთი პროცესების წარმართვას და მექანიზმების შექმნას, რომელიც უზრუნველყოფს სხვადასხვა ეთნიკური წარმომავლობის მოქალაქეების საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში აქტიურობას, სახელმწიფოსთან იდენტობისა და მიკუთვნების განცდის შექმნა-გაძლიერებას და მყარი პოზიტიური ემოციური კავშირის ფორმირებას.

ამ მიზნით, სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულებაა უზრუნველყოს სრულფასოვანი მონაწილეობისათვის სათანადო პირობების შექმნა, გამოიყენოს ქვეყანაში ისტორიულად დამკვიდრებული გამოცდილება და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკა საქართველოს სპეციფიკის გათვალისწინებით.

სამოქალაქო ინტეგრაცია დინამიური და მრავალგანზომილებიანი პროცესია და მოითხოვს საზოგადოების თითოეული წევრის, როგორც ეთნიკური უმცირესობების, ისე უმრავლესობის წარმომადგენელთა მხრიდან, საინტეგრაციო პროცესებში სრულფასოვან მონაწილეობას, სათანადო მოტივაციასა და ძალისხმევას, ასევე პასუხისმგებლობების გაზიარებას.

წინამდებარე სტრატეგიისა და შესაბამისი სამოქმედო გეგმის შემუშავებით, საქართველოს მთავრობა წარმოაჩენს ამბიციასა და ხედვას, კომპლექსური და სისტემური მიდგომებით განახორციელოს ჩვენი ქვეყნის მრავალეთნიკური საზოგადოების ეფექტიანი ინტეგრაცია. სტრატეგიის **დოკუმენტის ამოცანაა** ამ მიზნით უწყებათაშორისი, მრავალსექტორული, ერთიანი და თანამიმდევრული მიდგომების უზრუნველყოფა, პოლიტიკის განსახორციელებლად **ჩარჩოს შექმნა** და მისი რეალიზების მიზნით საჯარო უწყებების საქმიანობისა და უწყებათაშორისი კოორდინირებული მუშაობის ხელშეწყობა. სტრატეგიის იმპლემენტაცია მოითხოვს ერთი მხრივ ყველა განმახორციელებელი ინსტიტუციის მხრიდან შეთანხმებულ მიდგომას, მეორე მხრივ კი მათ მიერ - მრავალფეროვანი და დივერსიფიცირებული სამოქმედო სტრატეგიების გამოყენებას. აღნიშნული პრინციპი გამოყენებული იყო როგორც სტრატეგიის დოკუმენტზე (2021-2030 წწ.) ასევე სამოქმედო გეგმაზე მუშაობის პროცესშიც.

სტრატეგიის ფარგლებში ეთნიკურ უმცირესობათა მიმართ სახელმწიფო პოლიტიკა განიხილება სამ განზომილებაში - **ქვეყნის სტრატეგიული განვითარების, მდგრადი განვითარების მიზნებისა და საქართველოს ევროპული არჩევანის** კონტექსტში.

სტრატეგიის პრიორიტეტები

2021-2030 წლების სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგია მიზნად ისახავს სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის მიმართულებით გრძელვადიანი და შეუქცევადი პოზიტიური ცვლილებების განხორციელების უზრუნველყოფას და შესაბამისი პოლიტიკის განსახორციელებლად განსაზღვრავს **ხუთ პრიორიტეტულ მიმართულებას**:

- ❖ სახელმწიფო ენა ინტეგრაციის მხარდასაჭერად;
- ❖ ხარისხიან განათლებაზე ხელმისაწვდომობა;
- ❖ თანასწორობა, სამოქალაქო და პოლიტიკური მონაწილეობა;
- ❖ სოციალური და ეკონომიკური ინტეგრაცია;
- ❖ კულტურათაშორისი დიალოგი.

სტრატეგიული პრიორიტეტების, დასახული თითოეული ამოცანის ფარგლებში განსაკუთრებული აქცენტი გაკეთდება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ქალებისა და ახალგაზრდების გაძლიერების მიზნით ეფექტიანი მექანიზმების განვითარებასა და ხელშემწყობი მიზნობრივი პროგრამების განხორციელებაზე. ასევე, მათი სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებისთვის პროაქტიული მიდგომების დანერგვასა და თანასწორობაზე ფოკუსირებული პოლიტიკის, ინსტიტუციური შესაძლებლობების განვითარებაზე.

სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის პოლიტიკის ამოსავალი წერტილია ადამიანის უფლებები; აღნიშნული პოლიტიკის მიღწევები და პროგრესი გზავნილია საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები აფხაზებისა და ოსებისათვის, რათა მათ ჰქონდეთ ჩვენი საერთო მომავალს რწმენა ერთიან სახელმწიფოში, სადაც უზრუნველყოფილია სამოქალაქო თანასწორობა და დაცულია თითოეული მოქალაქის იდენტობა და უფლებები.

მეთოდოლოგია

სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა მომზადდა შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის (შემდგომში - სახელმწიფო მინისტრის აპარატი) ხელმძღვანელობით, საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციასთან თანამშრომლობით და დარგობრივი სახელმწიფო უწყებების ჩართულობით, სამოქალაქო სექტორის, სახალხო დამცველის აპარატისა და მასთან არსებული ეთნიკური უმცირესობების საბჭოს აქტიური მონაწილეობით.

დოკუმენტი შემუშავებულია საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული „პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავების, მონიტორინგისა და შეფასების წესის“ შესაბამისად. სტრატეგიის შემუშავების პროცესი წარიმართა ინკლუზიურად, უზრუნველყოფილი იყო

დაინტერესებული მხარეების ფართო ჩართულობა, მათ შორის ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების აქტიური მონაწილეობა.

სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის პოლიტიკის ეფექტიანი დაგეგმვის მიზნით დეტალურად იქნა განხილული 2015-2020 წლების სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგიის შესრულების შუალედური და საბოლოო შეფასების დოკუმენტები, რომელიც მომზადდა დამოუკიდებელ ექსპერტთა ჯგუფის მიერ, ასევე ყოველწლიური სამოქმედო გეგმების შესრულების ანგარიშები. სიტუაციის ანალიზის და მის საფუძველზე გამოვლენილი სტრატეგიული ამოცანების განხილვისა და შეთანხმების მიზნით, გაიმართა სამუშაო ჯგუფის სხვადასხვა ფორმატის ათზე მეტი შეხვედრა. დოკუმენტზე მუშაობის ბოლო ეტაპზე, სტრატეგიის პროექტი მოსაზრებების წარმოსადგენად გაეგზავნა საერთაშორისო და ადგილობრივ არასამთავრობო ორგანიზაციებს, ასევე აკადემიური წრეების წარმომადგენლებს. დოკუმენტის საერთაშორისო ექსპერტიზა უზრუნველყო ეროვნულ უმცირესობათა საკითხებში ეუთოს უმაღლესი კომისრის ოფისმა.

არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების, ეთნიკური უმცირესობების, ექსპერტების, ასევე დარგობრივი სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლების მიერ საჭიროებების ანალიზისა და შეფასების საფუძველზე წარმოდგენილი იქნა კომენტარები, რეკომენდაციები და წინადადებები, რომელიც სამუშაო ჯგუფის მიერ დეტალურად იქნა განხილული. მათი მნიშვნელოვანი ნაწილი გათვალისწინებულია წინამდებარე დოკუმენტში.

სიტუაციის შეფასების შედეგად განისაზღვრა პოლიტიკის პრიორიტეტები, სტრატეგიული მიზნები და ამოცანები. სტრატეგიის მოქმედების ვადად განისაზღვრა 10 წელი.

სტრატეგიის დოკუმენტის ნაწილია სტრატეგიული მიზნებისა და ამოცანების გავლენის ინდიკატორები და ლოგიკური ჩარჩო, რომელიც განსაზღვრავს მათი მიღწევის მაჩვენებლებს და სამიზნეებს.

დოკუმენტების საბოლოო ვერსია განხილულ იქნა სამთავრობო კომისიასთან და საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციასთან, რის შემდეგაც დასამტკიცებლად წარედგინა საქართველოს მთავრობას.

II. სიტუაციის ანალიზი

საქართველო მრავალეთნიკური ქვეყანაა, რომელიც საუკუნეების მანძილზე გამოირჩეოდა ქვეყანაში მცხოვრები ეთნოსების ურთიერთტოლერანტული განწყობებითა და კულტურათაშორისი ურთიერთობებით, მშვიდობიანი თანაცხოვრებითა და ქვეყნის ინტერესების სასარგებლოდ ერთობლივი ძალისხმევის პოზიტიური გამოცდილებით. ეთნიკური და კულტურული მრავალფეროვნება წარმოადგენს ჩვენი ქვეყნის სიმდიდრეს და მისი დემოკრატიული და სტაბილური განვითარების მნიშვნელოვან რესურსს.

2014 წელს ჩატარებული საყოველთაო აღწერის შედეგების თანახმად, საქართველოს მოსახლეობის (გარდა აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის/სამხრეთ ოსეთის) 13.2%-ს (489 240) ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები შეადგენენ. მათი დიდი ნაწილი ეთნიკურად აზერბაიჯანელები (6.27%) და ეთნიკურად სომხები (4.53%), ძირითადად, კომპაქტურად არიან განსახლებული ქვემო-ქართლის, სამცხე-ჯავახეთისა და კახეთის რეგიონებში. გარდა ამისა, მცირერიცხოვანი ეთნიკური ჯგუფები სხვადასხვა რეგიონებში ცხოვრობენ როგორც კომპაქტურად (ქისტები, უდები, ავარლები, ასურელები), ასევე დისპერსულად (ოსები, იეზიდები, ქურთები, უკრაინელები, რუსები, ბერძნები, ებრაელები, ბოშები და სხვა ეთნიკური ჯგუფები). მათი რაოდენობა დაახლოებით საქართველოს მოსახლეობის 2.4% შეადგენს.

გასული წლების განმავლობაში ეთნიკური უმცირესობების სამოქალაქო ინტეგრაციის მიმართულებით მიღწეულ იქნა მნიშვნელოვანი პროგრესი - გაუმჯობესდა კანონმდებლობა, ძალისხმევა იქნა მიმართული ინსტიტუციური მიდგომებისა და მექანიზმების გასამდიერებლად. როგორც ადგილობრივი, ისე საერთაშორისო ინსტიტუტების მიერ „სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგია და შესაბამისი სამოქმედო გეგმა (2015-2020 წწ.)“ მიღწეული შედეგების თვალსაზრისით, მთლიანობაში, პოზიტიურად იქნა შეფასებული ეთნიკური უმცირესობების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მონაწილეობის, განათლებისა და სახელმწიფო ენის შესწავლის ხელმისაწვდომობის, სამოქალაქო ჩართულობის, ინფორმირებისა და ცნობიერების ამაღლების, ეთნიკურ უმცირესობათა კულტურული თვითმყოფადობის დაცვისა და შენარჩუნების კუთხით.

გამორჩეული იყო 2020 წელი, როდესაც კორონავირუსის პანდემიამ მთელი მსოფლიო მათ შორის საქართველოც, უპრეცედენტო გამოწვევის წინაშე დააყენა. ყოვლისმომცველმა კრიზისმა გარკვეულწილად შეაფერხა სტრატეგიის ფარგლებში დაგეგმილი ამოცანების აღსრულება. მთავრობის უპირველესი პრიორიტეტი გლობალურ პანდემიასთან გამკლავება გახდა, რომელიც, ერთი მხრივ, მიმართული იყო მოქალაქეების ჯანმრთელობაზე ზრუნვისკენ, მეორე მხრივ კი - ეკონომიკური კრიზისის დამლევსაკენ. ქვეყანაში შექმნილი ეპიდემიოლოგიური სიტუაციის შესაბამისად, დაავადების გავრცელების პრევენციის და მასზე სწორი რეაგირების მიზნით, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში ძალისხმევა მიმართული იყო მოსახლეობის მშობლიურ ენაზე რეგულარული ინფორმირებისაკენ, ასევე განსაკუთრებული საჭიროებების მქონე ჯგუფების პირველადი მოხმარების პროდუქტებითა და ჰიგიენური საშუალებებით უზრუნველყოფისაკენ. აღნიშნულმა მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა მოსახლეობის მხრიდან რეგულაციების დაცვაში, შესაბამისად - დაავადების გავრცელების პრევენციის პროცესში.

სამოქალაქო ინტეგრაციის მიმართულებით მიღწეული შედეგების მიუხედავად, მიმდინარე სიტუაციის შეფასებისას გამოიკვეთა, რომ ჯერ კიდევ არსებობს გარკვეული საჭიროებები და

გამოწვევები, რომელზე ეფექტიანი რეაგირებაც ახალი სტრატეგიის ფარგლებში, არსებითად მნიშვნელოვანია და ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეთნიკურად მრავალფეროვანი მოსახლეობის პოტენციალის რეალიზებას, მათი, როგორც საქართველოს სრულყოფილი მოქალაქეების სოციალური, პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული უფლებებით თანასწორ და ეფექტიან სარგებლობას. განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში სახელმწიფო ენის ცოდნის ხარისხის გაუმჯობესების საჭიროება. ასევე, გამოწვევად რჩება საჯარო ცხოვრებაში მონაწილეობის გაძლიერება როგორც ცენტრალურ, ისე ადგილობრივ დონეზე. ამასთანავე, საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში მცხოვრები შედარებით მცირე ეთნიკური ჯგუფების წარმომადგენლები, რომლებიც მაღალ დონეზე ფლობენ სახელმწიფო ენას და მეტწილად სრულფასოვნად არიან ინტეგრირებული საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში, ძირითადად საჭიროებენ მხარდაჭერას სოციალურ-ეკონომიკური საკითხების მოგვარებისა და კულტურული ინტეგრაციის ეფექტიანობის ამაღლების კუთხით.

სახელმწიფო ენის სწავლება

2002 წლის საყოველთაო აღწერის მონაცემებით, სახელმწიფო ენას არაქართულენოვანი მოსახლეობის მხოლოდ 30% ფლობდა, ხოლო 2014 წლის მონაცემებით, ეთნიკურად სომეხი მოქალაქეების 51,3% და ეთნიკურად აზერბაიჯანელი მოქალაქეების 74,4% თავისუფლად არ ფლობდა ქართულ ენას.

სახელმწიფო ენის არცოდნა მნიშვნელოვნად აფერხებს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა სრულფასოვან მონაწილეობას ქვეყნის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. შესაბამისად, სტრატეგია სახელმწიფო ენას განიხილავს, როგორც სამოქალაქო ინტეგრაციის ერთ-ერთ ძირითად ინსტრუმენტს და მიმართულია ცოდნის დონის ამაღლებისაკენ.

ეთნიკური უმცირესობების მიმართ ენობრივი პოლიტიკა გამომდინარეობს როგორც ქვეყნის განვითარების მიზნებიდან, აგრეთვე სახელმწიფოს შიდა და საერთაშორისო საინტეგრაციო პროცესებიდან, სამოქალაქო თანასწორობის მიზნებიდან და მოიაზრებს ერთის მხრივ, არაქართულენოვანი მოსახლეობით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში სახელმწიფო ენის სტატუსის გაძლიერებასა და პოპულარიზაციას, მეორეს მხრივ კი, უმცირესობათა ენების, როგორც მშობლიური ენის სწავლებას.

სახელმწიფო ენის ცოდნის გაუმჯობესების მიმართულებით განხორციელებულმა ღონისძიებებმა, როგორც მეთოდოლოგიურად, ისე აქტორების ჩართულობით, ბოლო წლებში კომპლექსური და სისტემური ხასიათი მიიღო. განათლების ყველა დონეზე შეიქმნა ქართული ენის შესწავლის შესაძლებლობები და სამართლებრივი გარანტიები. ენის სწავლება სკოლამდელი განათლებიდან დაწყებული, სასკოლო, პროფესიული, უმაღლესი და

ზრდასრულთა განათლების დონეებზე ისე დაიგეგმა, რომ თანამიმდევრული, განგრძობითი და ერთიანი სახე მიეღო. ამჟამად დღის წესრიგში დგას აღნიშნული გეგმების სრულფასოვნად და ეფექტიანად განხორციელების საკითხი.

ბოლო წლებში ეთნიკური უმცირესობებისთვის სახელმწიფო ენის სწავლების პოლიტიკა მნიშვნელოვნად ტრანსფორმირდა და გაფართოვდა ბენეფიციარების სეგმენტი. თუ მანამდე, სასწავლო პროგრამები მხოლოდ მოსწავლეებზე (არაქართულენოვანი სკოლებში) და საჯარო მოხელეებზე (სსიპ ზურაბ ჟვანიას სახელობის სახელმწიფო ადმინისტრირების სკოლის ქართული ენის ცენტრებში) იყო მიმართული, დღეს უკვე, ქართული ენის სწავლების კურსები ხელმისაწვდომია სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისთვის და ფარავს ყველა ასაკობრივ და პროფესიულ სეგმენტს. შედეგად, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებში წლიდან წლამდე ქართული ენის ცოდნის დონე უმჯობესდება. ზრდასრულთა სეგმენტზე ორიენტირებული სსიპ „ზურაბ ჟვანიას სახელობის სახელმწიფო ადმინისტრირების სკოლა“ 13 სასწავლო ცენტრისა და 171 მობილური ჯგუფის საშუალებით ახორციელებს სახელმწიფო ენის სწავლების მრავალფეროვან პროგრამებს. COVID-19 პანდემიის პირობებში წარმოქმნილი გამოწვევების საპასუხოდ ამ ჯგუფებმა საქმიანობა დისტანციური სწავლების რეჟიმში განაგრძეს. დაინტერესებულ პირებს სკოლა სახელმწიფო ენის სასწავლო კურსში სთავაზობს დარგობრივი ენის პროგრამებსაც, საკომუნიკაციო და პროფესიული ლექსიკის გათვალისწინებით. 2015-2020 წლებში ქართული ენის კურსი წარმატებით დაასრულა 16 000-მდე მსმენელმა. ასევე, ენის სწავლება ხელმისაწვდომი გახდა რელიგიური პირებისათვის. სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ინიციატივით, სსიპ ზურაბ ჟვანიას სახელობის სკოლის მიერ ქართული ენის შემსწავლელი კურსები გაიხსნა ახალქალაქის, ნინოწმინდის, მარნეულისა და დმანისის მუნიციპალიტეტების სასულიერო პირებისთვის (100-ზე მეტი ბენეფიციარი). მათმა ჩართულობამ პოზიტიური ზეგავლენა მოახდინა ადგილობრივი მოსახლეობის ქართული ენის შესწავლის მოტივაციაზე.

ქართული ენის კურსი უწყვეტ რეჟიმში ხორციელდება შეიარაღებულ ძალებში სავალდებულო სამხედრო მოსამსახურე ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისთვის 10 საველე-საწვრთნელ ბაზაზე (1111 ბენეფიციარი), ასევე მსჯავრდებულებისთვის - პენიტენციურ სისტემაში. სახელმწიფო ენის შემსწავლელ პროგრამაში აქტიურად ჩაერთვნენ ახალქალაქისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემაში დასაქმებული პირები.

სკოლამდელი განათლების შესახებ ახალი კანონის მიხედვით, არაქართულენოვან საბავშვო ბაღებში ქართულ ენაზე საბაზისო საკომუნიკაციო უნარების განვითარება სავალდებულო გახდა. პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტუდენტებისთვის დაიგეგმა და საპილოტე რეჟიმში მიმდინარეობს ქართული ენის სწავლება პროფესიული ლექსიკის სპეციფიკის გათვალისწინებით.

2015 წლიდან გაერთიანდა სსიპ „მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნულ ცენტრის“ ორი პროგრამა – „ვასწავლოთ ქართული, როგორც მეორე ენა“ და „ქართული ენა მომავალი წარმატებისთვის“ სახელწოდებით - „ქართული ენა მომავალი წარმატებისთვის“; პროგრამის მონაწილე კონსულტანტ-მასწავლებლებს (200-ზე მეტი) ჩაუტარდათ ქართული ენის სწავლების გრძელვადიანი მეთოდური კურსი. მათმა საქმიანობამ არაქართულენოვან სოფლებში მნიშვნელოვნად გააუმჯობესა ქართული ენის ცოდნის დონე მოსწავლეებში.

ამ მიმართულებით, ასევე, მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა არაფორმალური განათლების აქტივობებმა - საქართველოს, განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს მიერ მოეწყო ეთნიკური უმცირესობებისა და უმრავლესობების ინტეგრირებული საზაფხულო ბანაკები ქართული ენის გამოყენების კომპეტენციების გაძლიერების მიზნით, რომელშიც ჩართულნი იყვნენ არაქართულენოვანი სკოლების მოსწავლეები და პროგრამის კონსულტანტ-მასწავლებლები ქართულენოვან მოსწავლეებთან ერთად. მიუხედავად პროგრამის ეფექტიანობისა და საუკეთესო შედეგებისა, 2018 წელს პროგრამა დაიხურა.

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში ქართული ენის ცოდნისა და გამოყენების პრობლემა კვლავ გამოწვევად რჩება მიუხედავად ზემოაღნიშნული შედეგებისა, რაც მოსახლეობას უქმნის არა მხოლოდ ყოველდღიური კომუნიკაციის, არამედ ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებზე ინფორმაციის მიღების, დასაქმების, განათლების, სერვისების სრულფასოვნად მიღების პრობლემას. ჯერ კიდევ არსებული გამოწვევების დასაძლევად მიმდინარეობს მუშაობა ნებისმიერი ასაკობრივი სეგმენტისთვის ქართული ენის კომპეტენციების პრაგმატულ კონტექსტში გადაყვანის ეფექტიანი გზების მოძიებასა და პროგრამების ინტეგრაციის ხელშემწყობი აქტივობებით გამდიდრების მიზნით.

განათლების ხარისხი

სკოლამდელი განათლება

სკოლამდელი განათლების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიზნით, ბოლო წლებში ინტენსიურად მიმდინარეობს საბავშვო ბაღების მშენებლობა ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში, თუმცა სკოლამდელი განათლება, ჯერ კიდევ არაეფექტურადაა გამოყენებული, როგორც სამოქალაქო ინტეგრაციის პოლიტიკის წარმოების საწყისი, ზოგადი განათლებისა და ქართული ენის შესწავლის მოსამზადებელი მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი. სახელმწიფო ენის შესწავლის ყველაზე ეფექტური გზა მისი სკოლამდელი განათლების საფეხურიდან დაწყებაა. სახელმწიფო პოლიტიკა ამ მიმართულებით უკვე განსაზღვრულია, თუმცა სკოლამდელი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფა ზოგიერთ დასახლებებში ჯერ კიდევ ვერ ხერხდება. კვლავ იკვეთება

სერიოზული პრობლემები, სკოლამდელი და დაწყებითი საფეხურის ინტეგრაციისა და ტრანზიციის ეფექტიანი მექანიზმების შექმნის თვალსაზრისით.

ადრეული და სკოლამდელი განათლების ფართომასშტაბიანი სახელმწიფო რეფორმის ფარგლებში შემუშავებული ახალი საგანმანათლებლო და ინფრასტრუქტურული სტანდარტების შესაბამისად, მუნიციპალიტეტებში ადგილობრივი სპეციფიკის გათვალისწინებით, მიმდინარეობს სკოლამდელი განათლების სექტორის განვითარების სტრატეგიების შემუშავება, რომლის მიზანია გადაჭრას ახალი კანონის - „ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების შესახებ“ მოთხოვნების აღსრულებისთვის კვალიფიციური კადრების მობილიზების, ასევე, სასწავლო-სააღმზრდელო ინფრასტრუქტურული საკითხები.

არსებულ სკოლამდელ დაწესებულებებში კი განათლებისა და ზრუნვის სერვისის ხარისხი, უმეტეს შემთხვევაში, მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას საჭიროებს. არ დაწყებულა სკოლამდელი განათლების დონეზე - არაქართულენოვან საბავშვო ბაღებში, ქართული ენის სწავლების დასაწერად შესაბამისი საგანმანათლებლო სტანდარტებისა და სასწავლო პროგრამის გადამუშავება სამიზნე ასაკობრივი ჯგუფების მზაობისა და შესაძლებლობების შესაბამისად.

აღსანიშნავია, რომ სასკოლო მზაობის პროგრამაში ჩაერთვნენ არაქართულენოვანი სკოლამდელი დაწესებულებებიც. ამ პროგრამაზე ხელმისაწვდომობა ბოლო წლებში მნიშვნელოვნად გაიზარდა ეთნიკურ უმცირესობათა წარმომადგენლებისთვის. აღნიშნული პროგრამის დასაწერად, აღმზრდელ-პედაგოგთა პროფესიული განვითარების ტრენინგ-მოდულით ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებული მუნიციპალიტეტებიდან (ახალქალაქი, ახალციხე, ნინოწმინდა, ახმეტა, ლაგოდეხი, საგარეჯო, ბოლნისი, გარდაბანი, მარნეული, წალკა, დმანისი) სსიპ “მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის” მიერ გადამზადდა სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებების საგანმანათლებლო პროგრამების 27 კოორდინატორი/მეთოდისტი, თუმცა არაქართულენოვანი სკოლამდელი დაწესებულებების ადმინისტრაციის წარმომადგენლებსა და მასწავლებლებს ჯერ კიდევ არ გაუვლიათ მოსამზადებელი პროფესიული განვითარების პროგრამები, რაც აუცილებელია ახალი სტანდარტების შესაბამისი პროგრამების დანერგვისათვის.

ამასთანავე გადასაჭრელია სასკოლო მზაობის პროგრამის ხელმისაწვდომობის და არსებულ საბავშვო ბაღებში არასრულფასოვნად რეალიზების პრობლემა. აღნიშნული კომპონენტი დიდწილად განაპირობებს მოზარდებში ზოგადი განათლებისათვის მზაობას და გავლენას ახდენს მათ შემდგომ განვითარებაზე.

ასევე, იკვეთება სასწავლო და მეთოდური მასალების შექმნისა და ეთნიკურ უმცირესობათა მშობლიურ ენებზე თარგმნის, სკოლამდელი განათლების აღმზრდელ-მასწავლებლების მომზადებისა და პროფესიული განვითარების მიმართულებით ქმედითი ნაბიჯების დროულად გადადგმის საჭიროება.

საყურადღებოა, რომ საქართველოში ადრეული ასაკის ბავშვთა სკოლამდელ დაწესებულებებში ჩართულობის მაჩვენებელი 69,5%, ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ რეგიონებში - 25,5% (საშუალოდ), რაც ევროპულ სამიზნე ნიშნულზე 95% ბევრად ნაკლებია. ჩარიცხვის მაჩვენებლები მნიშვნელოვნად დაბალია ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელ სოციალურად დაუცველ და სოფლად მცხოვრებ ბავშვებში (UNICEF, 2018).

ზოგადი განათლება

სახელმწიფო საინტეგრაციო პოლიტიკისთვის ზოგადი განათლების შესაძლებლობების განვითარება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრიორიტეტია. ზოგადი განათლების შესახებ საქართველოს კანონის მიხედვით, იმ მოქალაქეებს, რომელთათვისაც ქართული მშობლიური ენა არ არის, უფლება აქვთ სრული ზოგადი განათლება მიიღონ მათ მშობლიურ ენაზე, ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული პროგრამის შესაბამისად („ზოგადი განათლების შესახებ“ კანონი, მუხლი 4, პუნქტი 3). ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი მოსწავლეებისათვის ფუნქციონირებს 300-მდე არაქართულენოვანი საჯარო სკოლა და სექტორი (სკოლების საერთო რაოდენობის 14%), რაც პროპორციულია მოსწავლეთა რაოდენობის (52 000-მდე მოსწავლე, საერთო რაოდენობის 10%). არაქართულენოვანი სკოლების და სექტორების უმრავლესობა განლაგებულია სოფლის (76,7%) და მხოლოდ 23,3 % ქალაქის ტიპის დასახლებებში.

2020 წლის მდგომარეობით, არაქართულენოვანი სკოლის პედაგოგები მასწავლებელთა საერთო რაოდენობის 10%-ს (6715) შეადგენენ. მათი უმეტესობა - 43.4% აზერბაიჯანულენოვანია, 39,7% - სომხურენოვანი და 16,9% - რუსულენოვანი. სკოლების უმრავლესობაში სასწავლო პროცესი რამდენიმე სექტორზე პარალელურად მიმდინარეობს (ქართულ-აზერბაიჯანული, ქართულ-რუსული, ქართულ-სომხური, ქართულ-აზერბაიჯანულ-რუსული და ქართულ-რუსულ-სომხური სექტორები).

არაქართულოენოვან ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში სასწავლო გეგმით გათვალისწინებულია ყველა იმ საგნის სწავლება, რომელიც ისწავლება ქართულენოვან სკოლებში. საგნების უმრავლესობა ეთნიკური უმცირესობების მშობლიურ ენებზე ისწავლება, თუმცა საზოგადოებრივი მეცნიერებების (ისტორია, გეოგრაფია და სამოქალაქო განათლება) სწავლება სავალდებულოა ქართულ ენაზე. აღნიშნულის გათვალისწინება ჯერ-ჯერობით ნაწილობრივ, ან მხოლოდ ზოგიერთ სკოლაში ხდება, პედაგოგებში ქართული ენის ცოდნის ან შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე საკადრო რესურსების დეფიციტის გამო. ამავ მიზეზით ზოგადი განათლების ხარისხი კვლავ გამოწვევად რჩება სხვა საგნების სწავლების ნაწილშიც. 2020 წლის მდგომარეობით, აღნიშნულ სკოლებში დასაქმებულ მასწავლებელთა 62.7%-ზე მეტს პრაქტიკოსის სტატუსი აქვს, რაც მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების სქემის მიხედვით ყველაზე დაბალი საფეხურია და პირდაპირ აისახება სწავლების ხარისხზე.

არაქართულენოვან სკოლებში უფროსი კატეგორიის მასწავლებლის სტატუსს მასწავლებელთა 24.5% ფლობს და მხოლოდ 1% შედის წამყვანი მასწავლებლის კატეგორიაში, ხოლო მენტორის სტატუსი მხოლოდ 7 მასწავლებელს აქვს, რაც არაქართულენოვანი სკოლების მასწავლებელთა საერთო რაოდენობის 0,1%-ს შეადგენს.

ამასთანავე, არაქართულენოვან სკოლებში ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის აცდენა ქართულენოვან სკოლებთან მიმართებით, ძველი პროგრამების შესაბამისი სახელმძღვანელოები და მასწავლებლების განვითარების პროგრამების არასისტემურობა, არათანაბარ საგანმანათლებლო გარემოს უქმნის არაქართულენოვან მოსწავლეებს.

განათლების პოლიტიკის მთავარი აქცენტი მასწავლებლების სათანადო მომზადებაზე კეთდება. სპეციალური სახელმწიფო პროგრამები ითვალისწინებს რეგიონებში ახალგაზრდა, პროფესიონალი და მაღალი მოტივაციის კადრების წარგზავნას, მათ შორის ისეთი ორენოვანი პედაგოგების, რომლებმაც მიიღეს პროფესია ე.წ. „1+4 პროგრამის“ ფარგლებში და მაღალ დონეზე ფლობენ სახელმწიფო და მშობლიურ ენებს. მათთვის სახელმწიფო განსაკუთრებულ პირობებს ქმნის, როგორც ანაზღაურების, ასევე საცხოვრებელი პირობების კუთხით. თუმცა, არაქართულენოვანი სკოლების მოთხოვნა ქართული ენისა და ლიტერატურის ქართულენოვან პედაგოგებზე ჯერ დაკმაყოფილებული არ არის.

ქართული ენის სწავლების პოლიტიკის გასაძლიერებლად მნიშვნელოვანი გზავნილია კვლევის შედეგები (შეფასებისა და გამოცდების ეროვნული ცენტრი, 2019 წ. „სახელმწიფო შეფასება - ქართული, როგორც მეორე ენა“), რომელშიც ნათლად ჩანს, რომ არაქართულენოვანი სკოლის მოსწავლეების უმეტესობას აქვს სახელმწიფო ენის სწავლის სურვილი, ხოლო მათი მშობლების დიდი ნაწილი მიიჩნევს, რომ ქართული ენის ცოდნა მოსწავლეს დასაქმებასა და ინტეგრაციაში დაეხმარება.

ეთნიკური უმცირესობების მოსწავლეებისათვის მეზობელი ქვეყნებიდან შემოტანილი მშობლიური ენის სახელმძღვანელოების შინაარსი ხელს უშლის საქართველოსთან, როგორც სამშობლოსთან იდენტიფიცირებას და მათში მეტწილად გაურკვეველობას ქმნის. მნიშვნელოვანია აღნიშნული საკითხის დროულად მოგვარება და სახელმძღვანელოების საქართველოში შემუშავება. ასევე გადასაჭრელია ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხები, როგორცაა მულტილინგვური განათლების ეფექტიანი მოდელის შერჩევა და დანერგვა, საგნობრივი სახელმძღვანელოების დროული თარგმანი, მულტიკულტურული განათლება, მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ამაღლება. რიგ სკოლებში მწვავედ დგას სასკოლო ინფრასტრუქტურის და რესურსების განვითარების საჭიროება, მათ შორის სასწავლო მასალების, კომპიუტერული ტექნიკის და ლაბორატორიების.

რეგიონებში მოსწავლეთა განათლებაში ჩართულობის მაჩვენებელი საგრძნობლად დაბალია საშუალო საფეხურზე, რაც მკვეთრად ჩამორჩება ქართულენოვანი სკოლების მაჩვენებლებს. აღნიშნულ სკოლებში გამოწვევად რჩება მოსწავლეების დასწრება და სწავლის მიტოვება, რაც

ძირითადად მოსწავლეთა შრომას უკავშირდება. გოგონების მხრიდან სწავლის მიტოვების მიზეზი კი, უმეტესად ადრეული ქორწინებაა.

უმაღლესი განათლება

სამოქალაქო თანასწორობის და ინტეგრაციის სტრატეგიის ფარგლებში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ახალგაზრდებისთვის უმაღლესი განათლების ხელმისაწვდომობის მიზნით შემუშავებულია სპეციალური საშეღავათო პოლიტიკა, რომელიც გულისხმობს „ქართული ენაში მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამის“ გავლის შემდგომ უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში სასურველ სპეციალობაზე ჩარიცხვას. აღნიშნულმა უნიკალურმა და გამარტივებულმა მიდგომამ არაქართულენოვან აბიტურიენტებს გზა გაუხსნა უმაღლესი განათლებისკენ. თუ მანამდე ქართული ენის არცოდნის გამო ახალგაზრდები უმაღლესი განათლების მიღებას დიდწილად მეზობელ ქვეყნებში განაგრძობდნენ, „ქართულ ენაში მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამამ“ („1+4 პროგრამა“) დიამეტრულად შეცვალა უმაღლესი განათლების მიმართ დამოკიდებულება, გაზარდა განათლების მიღების მოტივაცია და საქართველოს უნივერსიტეტებისათვის პრიორიტეტის მინიჭება უზრუნველყო.

შესაბამისად, აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში ბაკალავრიატის, დიპლომირებული მედიკოსის/სტომატოლოგის/ვეტერინარის ან დიპლომირებული სპეციალისტის საგანმანათლებლო პროგრამით (ე.წ. „1+4 საგანმანათლებლო პროგრამა“) სწავლის გასაგრძელებლად პროგრამაზე ჩარიცხული სტუდენტების რაოდენობა 2010 წელთან შედარებით (247 აბიტურიენტი), თითქმის 5-ჯერ გაიზარდა და 2020 წელს მათმა რაოდენობამ 1191-ს მიაღწია. პროგრამის კურსდამთავრებულების სახით დღეს ქვეყანას უკვე ყავს კარგად მომზადებული ახალგაზრდები, რომლებიც მშობლიურ ენასთან ერთად ფლობენ სახელმწიფო ენას, აქვთ ცოდნა და პროფესიული უნარ-ჩვევები და აქტიურად არიან ჩართული საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში. მიუხედავად იმისა, რომ პროგრამა პოპულარულია ახალგაზრდებში, მასზე მოთხოვნა მზარდია და უმაღლეს განათლებაზე ხელმისაწვდომობის თვალსაზრისით უალტერნატივოდ მიიჩნევა; უახლესი პერსპექტივების გათვალისწინებით დგას მისი განვითარების საჭიროება შინაარსობრივი, მეთოდოლოგიური და ორგანიზაციული კუთხით, რათა კიდევ უფრო მეტად ეფექტური გახდეს როგორც განათლების მიღების, ისე ინტეგრაციის კუთხით.

პროფესიული და ზრდასრულთა განათლება

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა სრულფასოვანი ინტეგრაციისთვის პროფესიული და ზრდასრულთა განათლება წარმოადგენს ერთ-ერთ პრიორიტეტულ კომპონენტს, რადგან ის არის სწრაფი დასაქმებისა და სოციალურ-ეკონომიკური აქტივობების

წამოწყების უმნიშვნელოვანესი წინაპირობა. ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისთვის პროფესიულ განათლებაში ჩართვისთვის ენის ბარიერის მოხსნის მიზნით განხორციელდა პროფესიულ პროგრამებში ქართული ენის სასწავლო კურსის ინტეგრირება. ამავდროულად, პროფესიული საგანმანათლებლო სასწავლებლების ქსელის გაფართოების შედეგად გაიზარდა საცხოვრებელ ადგილთან ახლოს პროფესიული განათლების მიღების ხელმისაწვდომობა.

2016 წლიდან, არაქართულენოვან აპლიკანტებს აქვთ შესაძლებლობა პროფესიული ტესტირება აზერბაიჯანულ, სომხურ ან რუსულ ენაზე გაიარონ და სახელმწიფო დაფინანსებით ჩაირიცხონ პროფესიულ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, ქართული ენის მოდულის დასრულების შემდგომ კი, დაეუფლონ სასურველ პროფესიას. აღნიშნული ინიციატივის წარმატებამ განაპირობა პროფესიული განათლებით დაინტერესებული არაქართულენოვანი პირების მხრიდან მოთხოვნის მნიშვნელოვანი ზრდა, რომლის საპასუხოდაც სახელმწიფომ შემხვედრი ნაბიჯები გადადგა და 2020 წელს სამინისტრომ დაიწყო მუშაობა პროფესიული განათლების სივრცეში სახელმწიფო ენის პროგრამის განვითარებაზე, რომელიც სამომავლოდ კიდევ უფრო გაზრდის სწავლების ხარისხს და ხელმისაწვდომობას ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისათვის. 2019 წლიდან პროფესიული განათლების სისტემაში ზრდასრულთა განათლების სისტემის განვითარება დაიწყო. ზრდასრულებისათვის შეთავაზებულია დასაქმებაზე ორიენტირებული მოკლევადიანი კურსები. 2020 წლის მდგომარეობით, ტესტირების მშობლიურ ენაზე გავლის სურვილი გამოთქვა 432-მა პირმა, მათგან 223 ჩაირიცხა შესაბამის პროგრამაზე. სამომავლოდ კი, მეტი ძალისხმევა იქნება გაწეული ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ რეგიონებში ამ ტიპის პროგრამების შეთავაზების მიმართულებით.

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა პროფესიული უნარების განვითარების მიმართულებით მნიშვნელოვანი აქტორია სსიპ „ზურაბ ჟვანიას სახელობის სახელმწიფო ადმინისტრირების სკოლა“, რომელიც არსებულ საჭიროებებზე და ახალ გამოწვევებზე საპასუხოდ მოკლე დროში შეიმუშავებს და ახორციელებს საჯარო მოხელეთა პროფესიული განვითარებისა და კონსულტირების პროგრამებს, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობების საქმიანობის გაძლიერების მიზნით ქმნის მიზნობრივ ტრენინგ-მოდულებს და უზრუნველყოფს სამიზნე სეგმენტის წარმომადგენლების ჩართულობას.

მცირერიცხოვანი ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა მხარდაჭერა

სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკა ითვალისწინებს ერთიან მიდგომას როგორც მრავალრიცხოვანი, ასევე მცირერიცხოვანი ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების მიმართ, რაც კულტურული იდენტობის დაცვასა და მხარდაჭერას, საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში ჩართულობის

გაუმჯობესებას ისახავს მიზნად. ამავდროულად, გათვალისწინებულია თითოეული ჯგუფის ინტერესები და საჭიროებები.

მცირერიცხოვანი ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა უმრავლესობა ფლობს სახელმწიფო ენას, ზოგად განათლებას იღებს ქართულენოვან საგანმანათლებლო დაწესებულებებში, ინფორმირებული არიან სახელმწიფო პროგრამებისა და სერვისების შესახებ, აქტიურად არიან ჩართული საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში. სახელმწიფოს მხრიდან მხარდაჭერილია მათი კულტურის, ტრადიციების წარმოჩენა და პოპულარიზაცია, კულტურულ-საგანმანათლებლო აქტივობების განხორციელება.

2016 წლიდან, სახელმწიფოს მხარდაჭერით პირველად დაინერგა მცირე ეთნიკური ჯგუფების მშობლიური ენების სწავლება, კერძოდ: ოსური (2 სკოლა), ჩეჩნური (7 სკოლა), ხუნძური (3 სკოლა), უდიური (1 სკოლა), ასურული (1 სკოლა); ამ ენების სწავლება მოთხოვნის შესაბამისად მიმდინარეობს კახეთისა (ყვარელი, ლაგოდეხი, პანკისის ხეობა) და მცხეთა-მთიანეთის (სოფელი ქანდა) საჯარო სკოლებში.

მცირერიცხოვანი ეთნიკური უმცირესობებიდან განსაკუთრებულ ყურადღებას საჭიროებენ ბოშები, როგორც მოწყვლად გარემოში მცხოვრები თემი. მინიმალურია ბოშათა ჩართულობა მიმდინარე სოციალურ პროგრამებში და მათი აქტიურობა საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. პრობლემად იკვეთება განათლების მიღებასთან ნეგატიური დამოკიდებულება, თუმცა პროცესი დაწყებულია და გაჩეულმა ძალისხმევამ, ბოშა მოზარდების სკოლაში შეყვანამ და მათთვის სპეცმასწავლებლების მიერ შემუშავებულმა ინდივიდუალურმა გეგმებმა ხელი შეუწყო მათ სოციალიზაციასა და პოზიტიური განწყობების გაჩენას საგანმანათლებლო აქტივობების მიმართ. ბოშათა ინტეგრაციის პროცესში გარკვეული პოზიტიური ცვლილებებიც შეინიშნება სახელმწიფო ინსტიტუციების მიმართ მათ დამოკიდებულებაში - ისინი სულ უფრო ხშირად მიმართავენ სამედიცინო (სამშობიარო) დაწესებულებებს, რაც ახალშობილებისთვის დაბადების მოწმობის გაცემას მნიშვნელოვნად ამარტივებს. ბოშათა თემისათვის კვლავ გამოწვევად რჩება სახელმწიფო სერვისების შესახებ ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა. მიმდინარეობს ბოშათა რეგისტრაციის, საიდენტიფიკაციო დოკუმენტების მოწესრიგების და შესაბამისი სამართლებრივი სტატუსის დადგენის პროცესი. მიუხედავად იმისა, რომ ამ კუთხით ნაბიჯები გადაიდგა, მათ გარკვეულ ნაწილს ჯერ კიდევ არ აქვთ პირადობის მოწმობები. ამდენად, დგას საჭიროება კიდევ უფრო მეტი ძალისხმევა იქნას მიმართული ბოშებისათვის სამართლებრივი დოკუმენტაციის მოსაწესრიგებლად. არსებული მდგომარეობა საჭიროებს კომპლექსურ ანალიზს. უპირველეს ყოვლისა, მნიშვნელოვანია მათი ზუსტი რაოდენობის დადგენა, ოფიციალური სტატისტიკის წარმოება, რაც საშუალებას მოგვცემს განვსაზღვროთ თემის საჭიროებებზე მორგებული და შედეგზე ორიენტირებული კონკრეტული ქმედებები.

სამოქალაქო-პოლიტიკური მონაწილეობა

ეთნიკურ უმცირესობების სამოქალაქო, პოლიტიკური და სოციალური ინტეგრაცია დემოკრატიული საზოგადოების განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა. მიუხედავად იმისა, რომ ამ მიმართულებით ბოლო წლების განმავლობაში არაერთი პროექტი თუ ინიციატივა განხორციელდა, პოლიტიკურ ცხოვრებაში ჩართულობის თვალსაზრისით ხელშესახები შედეგებისთვის ჯერ კიდევ მნიშვნელოვანი ნაბიჯებია გადასადგმელი.

თანასწორობის პრინციპების ეფექტიანი რეალიზებისთვის არსებით საკითხს წარმოადგენს თანაბარი საარჩევნო გარემოს განმტკიცება და ეთნიკური უმცირესობების მხრიდან გაცნობიერებული არჩევანის გაკეთების ხელშეწყობის კუთხით ცნობიერების ამაღლება. იმისათვის, რომ ცენტრალურ და თვითმმართველ სტრუქტურებში გაიზარდოს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლობა და მონაწილეობა ასევე მნიშვნელოვანია საზოგადოების ინფორმირება და მიზანმიმართული საგანმანათლებლო საქმიანობა სამართლებრივი და სხვა უფლებების თაობაზე. ქვეყანაში გამართულ საპარლამენტო, საპრეზიდენტო და ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებში ბოლო წლებში აღინიშნება ეთნიკური უმცირესობების მონაწილეობის ზრდა. ამ მხრივ მნიშვნელოვანი იყო საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო ადმინისტრაციის (ცესკო) როლი, რომლის მიერ ინტენსიურად ხორციელდებოდა საარჩევნო პროცესის შესახებ მოქალაქეთა ინფორმირება, საარჩევნო მოხელეთა მომზადება და გადამზადება, საარჩევნო დოკუმენტაციის თარგმნა სომხურ და აზერბაიჯანულ ენებზე, ასევე არასამთავრობო ორგანიზაციების საგრანტო დაფინანსება, რომელიც საარჩევნო პროცესებთან დაკავშირებით მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლებისკენ არის მიმართული. აღნიშნულმა ღონისძიებებმა შედეგად მოიტანა ეთნიკური უმცირესობების პოლიტიკურ და საარჩევნო პროცესებში მონაწილეობის დინამიკის ზრდა. 2016-2020 წლებში საქართველოში გამართულ ორ საპარლამენტო არჩევნებში (2016 და 2020 წლები), ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებსა (2017) და საქართველოს პრეზიდენტის არჩევნებში (2020) საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრი ეთნიკური უმცირესობების 8641 წარმომადგენელი იყო, ხოლო საარჩევნო ადმინისტრირების კურსები გაიარა და სერთიფიკატი მიიღო ეთნიკური უმცირესობის 3507-მა წარმომადგენელმა.

ამავე დროს მნიშვნელოვანია აღინიშნოს არჩევნების მნიშვნელობის შესახებ საინფორმაციო კამპანიის წარმოებისა და საარჩევნო კულტურის გაძლიერების მიზნით მცირე გრანტების გაცემა სამოქალაქო ორგანიზაციებისა და უმცირესობათა თემებისათვის. 2015-2020 წლებში, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელ ამომრჩეველთა საარჩევნო პროცესში მონაწილეობის ხელშეწყობის მიზნით, დაფინანსდა ადგილობრივი არასამთავრობო ორგანიზაციების 74-მდე პროექტი, რომლის ბიუჯეტმა შეადგინა 2 000 000 ლარზე მეტი. პროექტების განხორციელების გეოგრაფიული არეალი სრულად მოიცავდა ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებს.

ჯერ კიდევ დაბალია მათი წარმომადგენლობის მაჩვენებელი ქვეყნის პოლიტიკურ ინსტიტუტებში. აღსანიშნავია, რომ 2016 წელს არჩეულ საქართველოს პარლამენტში ეთნიკური უმცირესობები წარმოდგენილნი იყვნენ 11 წევრით (რაც დეპუტატთა საერთო რაოდენობის 7.33%). ხოლო, 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების შედეგებიდან გამომდინარე, მეათე მოწვევის პარლამენტში ეთნიკური უმცირესობების 6 წარმომადგენელია. შესაბამისად, მეათე მოწვევის პარლამენტში, წინა მოწვევის პარლამენტთან შედარებით, ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენელ დეპუტატთა რაოდენობა 3.33 %-ით შემცირდა.

ადგილობრივ არჩევით ორგანოებში 2017 წლის არჩევნების შედეგად (64-დან 21 მუნიციპალიტეტში) არჩეულია 165 ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი პირი, თითოეული მუნიციპალიტეტიდან მინიმუმ ერთი კანდიდატი. რაც ნიშნავს, რომ ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებული რეგიონების თვითმმართველობებში უმცირესობათა წარმომადგენლობითობა დაბალია. კერძოდ, ადგილობრივ საკრებულოში თითო წარმომადგენელი ჰყავს საშუალოდ 779 ქართველ ამომრჩეველს, საშუალოდ 1116 ეთნიკურად სომეხ ამომრჩეველს და საშუალოდ 2945 ეთნიკურად აზერბაიჯანელ ამომრჩეველს.

მმართველობისა და პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების მონაწილეობის დამაბრკოლებელ ფაქტორად ხშირ შემთხვევაში სახელმწიფო ენის არაჯეროვანი ცოდნა სახელდება. ჩართულობის გაუმჯობესების მიზნით 2016 წლიდან ქვემო ქართლისა და კახეთის რეგიონებში სახელმწიფო რწმუნებულების-გუბერნატორების ადმინისტრაციებთან ამოქმედებულია საზოგადოებრივი საკონსულტაციო საბჭოები, რომლის შემადგენლობაში შედიან ადგილობრივი თვითმმართველობების, სახალხო დამცველისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების, ასევე რეგიონში მცხოვრები ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები. გასული წლების განმავლობაში გაიმართა საბჭოების 19 შეხვედრა. სათათბირო საბჭოების ჩამოყალიბება და ამოქმედება, რაც ითვალისწინებს ეთნიკური უმცირესობების ჩართულობას ადგილობრივ დონეზე, წინ გადადგმული ნაბიჯია, თუმცა, აღნიშნული საბჭოების საქმიანობას აქვს ნაწილობრივ ფორმალური ხასიათი და საჭიროებს შემდგომ განვითარებას და დახვეწას სხვადასხვა საკითხის განხილვაში, პრობლემების იდენტიფიცირებასა და პრიორიტეტების განსაზღვრაში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა უფრო ფართო ჩართულობის უზრუნველყოფას და მათ მიერ წარმოდგენილი რეკომენდაციების სიღრმისეულ ანალიზს.

საჯარო სამსახურში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ახალგაზრდების **ჩართვის**, მათი კვალიფიკაციის ამაღლების, კონკურენტუნარიანობის გაზრდის და საბოლოო ჯამში, სოციალურ-ეკონომიკური ინტეგრაციის ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ინიციატივით, 2017 წლიდან ახალგაზრდებს (ე.წ. „1+4 საგანმანათლებლო პროგრამის“ ბენეფიციარებს) შესაძლებლობა მიეცათ საჯარო სტრუქტურებში გაიარონ სტაჟირება. პროგრამა წარმატებით დაასრულა 300-მდე ახალგაზრდამ.

მასმედიასა და ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობა

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების პოლიტიკურ სოციალიზაციასა და ზოგადად, სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესში განსაკუთრებული როლი ენიჭება მედიაზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფას. ამ კონტექსტში მნიშვნელოვანია მათთვის გასაგებ ენებზე ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება და ერთიან საინფორმაციო სივრცეში ჩართვის ხელშეწყობა, რაც განსაკუთრებულ დატვირთვას იძენს დეზინფორმაციისა და მიმდინარე პროპაგანდის ფონზე. COVID-19 პანდემიით წარმოქმნილმა გამოწვევებმა კიდევ უფრო აქტუალური გახადა ეთნიკური უმცირესობების ცნობიერების ამაღლების საკითხი, მათთვის ინფორმაციის, როგორც სახელმწიფო, ისე მშობლიურ ენაზე ალტერნატიული გზებით მიწოდების საჭიროება. ასევე, მედიაწიგნიერების ამაღლებისა და დეზინფორმაციის პრევენციისთვის მიზნობრივი პროგრამების განხორციელება, რეგიონების ინტერნეტიზაცია და თანამედროვე ტექნოლოგიებთან წვდომის გაუმჯობესება.

საერთო ეროვნული და დემოკრატიული ფასეულობების გავრცელებისა და განმტკიცებისათვის დღის წესრიგში დგას სახელმწიფოში მიმდინარე სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური პროცესების შესახებ ინფორმირების, მედია-საკომუნიკაციო საშუალებებით ეთნიკურ უმცირესობათა თემატიკის გაშუქების და სახელმწიფოს განვითარებისთვის მათი ეთნოსის წარმომადგენელთა საქმიანობის პოპულარიზაციის, შესაბამისი მედიაპროდუქტებით ტოლერანტობისა და კულტურული პლურალიზმის მხარდაჭერის საჭიროება.

„მაუწყებლის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-16 მუხლი ავალდებულებს საზოგადოებრივ მაუწყებელს „პროგრამებში ასახოს საზოგადოებაში არსებული ეთნიკური, კულტურული, ენობრივი, რელიგიური, ასაკობრივი და გენდერული მრავალფეროვნება“. შესაბამისად, აღნიშნული ინსტიტუცია ინფორმაციის გავრცელების თვალსაზრისით წამყვანი აქტორია, რომელიც ახორციელებს საინფორმაციო გადაცემის ტრანსლირებას ქართული, სომხური და აზერბაიჯანული ენის მატარებელი ხმოვანი ბილიკების თანხლებით. ასევე, საზოგადოებრივი მაუწყებელი უზრუნველყოფს ვებ-პორტალის - www.1tv.ge-ს შვიდ ენაზე (ქართული, აფხაზური, ოსური, სომხური, აზერბაიჯანული, ინგლისური და რუსული) ფუნქციონირებას.

2017 წელს, ეთნიკური უმცირესობების მედიაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდის ხელშესაწყობად საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა შეიმუშავა სპეციალური მედია სტრატეგია, რომლის მიზანია ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებს მათთვის გასაგებ ენაზე მიაწოდოს ინფორმაცია, ამავდროულად, ხელი შეუწყოს ქართულენოვან მოსახლეობაში ეთნიკური უმცირესობების კულტურის, ტრადიციების პოპულარიზაციასა და ქვეყნის ცხოვრებაში მათი როლის და მონაწილეობის მნიშვნელობის წარმოჩენას.

ამავე მიზნით, სახელმწიფო წლების განმავლობაში დაფინანსების გზით განაგრძობს ბეჭდვითი მედიის ხელშეწყობას. რეგულარულად გამოიცემა სომხურენოვანი გაზეთი

„ვრასტანი“ და აზერბაიჯანულენოვანი გაზეთი „გურჯისტანი“, რომლებიც ვრცელდება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში, ასევე სასაჯელადსრულებისა და პრობაციის დაწესებულებებში. 2015-2019 წლებში გამოიცა სომხურენოვანი გაზეთი „ვრასტანი“ (2016 წ. - ყოველწლიურად 52 ნომერი, ტირაჟი 4000 ცალი; 2017-2019 წლებში, ყოველწლიურად 102 ნომერი, ტირაჟი - 3500) და აზერბაიჯანულენოვანი „გურჯისტანი“ (2016 წ. - ყოველწლიურად 53 ნომერი, ტირაჟი 4000 ცალი; 2017-2018 წლებში, ყოველწლიურად 93 ნომერი, ტირაჟი 2000; 2019 წელს ყოველწლიურად 98 ნომერი; ტირაჟი 2000). წლიური სტატისტიკის თანახმად, გაზეთების ნომრების რაოდენობის ზრდა ფიქსირდება. სახელმწიფოს მხრიდან, ასევე უზრუნველყოფილია სტაბილური ფინანსური მხარდაჭერა (ყოველწლიურად 60 000 ლარი თითოეულს).

აღნიშნული ღონისძიებების მიუხედავად ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისათვის ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის თვალსაზრისით მთელი რიგი პრობლემები ჯერ კიდევ გადასაჭრელია. მათ შორის, საზოგადოებრივი მაუწყებლითა და რეგიონული ტელევიზიების არხებით გასაგებ ენაზე მიწოდებული ინფორმაცია მწირია, მიწოდების ხარისხი და ინტენსივობა გაუმჯობესებას საჭიროებს. მუნიციპალური ცენტრიდან მომორებულ ცალკეულ სოფლებში ინფორმაციის ძირითადი წყარო კვლავ მეზობელი ქვეყნების ტელეარხებია, ვინაიდან დასახლებულ პუნქტებს ხარვეზებით მიეწოდება ეროვნული სატელევიზიო მაუწყებლობის სიგნალი, ამავდროულად, მოსახლებისთვის გასაგებ ენაზე თარგმნილი გადაცემები მათ საინფორმაციო ინტერესსა და მოთხოვნას დიდწილად ვერ აკმაყოფილებს. ამიტომ ინფორმაციის მისაღებად უცხო ქვეყნის ალტერნატიულ საინფორმაციო არხებს ირჩევენ, რაც დიდწილად ნეგატიურ ზეგავლენას ახდენს მათ დამოკიდებულებაზე ქვეყანაში მიმდინარე პროცესების მიმართ, მთლიანად საინტეგრაციო პროცესებზე და ნოყიერ ნიადაგს უქმნის დეზინფორმაციის გავრცელებას.

ეთნიკური უმცირესობების ინფორმირებულობა და ცნობიერების ამაღლება ისეთ საკითხებზე, როგორც არის ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები, ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის პროცესები, სახელმწიფო პროგრამები და სერვისები, სამოქალაქო ინტეგრაციის პოლიტიკა, განათლების შესაძლებლობები და მხარდაჭერი პროგრამები, გენდერზე დაფუძნებული ძალადობა და ადრეული ქორწინება, დეზინფორმაცია და კიბერუსაფრთხოება, ანტიდისკრიმინაციული მექანიზმები და სხვა, მნიშვნელოვანი ბერკეტია სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესების ეფექტიანობის ასამაღლებლად.

ამ მიზნით შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ინიციატივითა და ორგანიზებით და სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებების მონაწილეობით, წლების განმავლობაში ფართომასშტაბიანი საინფორმაციო და ცნობიერების ამაღლების კამპანიები ტარდება, რომლის ფარგლებშიც მოსახლეობას მიეწოდება ინფორმაცია: განათლების, სოფლის მეურნეობის, გარემოს დაცვის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის, ეკონომიკის, ფინანსური ვალდებულებების,

საქართველოს ევროპული არჩევანის და მასთან დაკავშირებული სარგებლის, კანონმდებლობის, სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის, გენდერული თანასწორობისა და სხვა აქტუალური საკითხების შესახებ.

აღნიშნულ აქტივობებს აქვს კამპანიური ხასიათი და წელიწადში ორჯერ ტარდება. იმისათვის, რომ გაიზარდოს ინფორმაციის გავრცელების ეფექტიანობა და ხელმისაწვდომობა, გამოიკვეთა პროცესებში ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლების ჩართულობის გაზრდის საჭიროება, ასევე პირდაპირი კომუნიკაციის გზით ინფორმაციების ინტენსიური მიწოდების და მედია საშუალებებისა და თანამედროვე საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით ინფორმაციის რეგულარული გავრცელების აუცილებლობა.

სოციალურ-ეკონომიკური პირობები და შესაძლებლობები

სამოქალაქო ინტეგრაციის კუთხით მნიშვნელოვანია ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი მოქალაქეების სოციალურ-ეკონომიკური გაძლიერება, შესაბამის სახელმწიფო პროგრამებსა და სერვისებზე წვდომის გაუმჯობესება.

საქართველოს თითოეული მოქალაქის სოციალურ-ეკონომიკური თანასწორობა კანონმდებლობით გარანტირებულია. თუმცა, რიგ შემთხვევებში, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები ეკონომიკური უფლებების რეალიზებისა და სოციალური სიკეთეებით სარგებლობის თვალსაზრისით ბარიერებს აწყდებიან სახელმწიფო ენის არცოდნის, გეოგრაფიული ფაქტორის და ინფორმირებულობის დაბალი ხარისხის გამო. მნიშვნელოვანია ისეთი სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამების განხორციელება, რომლებიც უპასუხებს ეთნიკური უმცირესობების საჭიროებებს, ამავდროულად, მისცემს მათ შესაძლებლობას საქმიანი კონტაქტები დაამყარონ ქართულენოვან მოსახლეობასთან ერთობლივი სოციალურ-ეკონომიკური პროექტების განხორციელების გზით.

ბოლო წლებში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში მნიშვნელოვნად გაიზარდა განხორციელებული სახელმწიფო პროექტების რაოდენობა, მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებისა და სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის მხარდამჭერი პროგრამებისა და სერვისების მიწოდება. ადგილზე არსებული პრობლემების გადაჭრა მიმდინარეობს მასშტაბური ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელებით, როგორცაა სოფლების გაზიფიკაცია, შიდა გზების, საირიგაციო და სასმელი წყლის სისტემების მოწყობა, გარე განათების რეაბილიტაცია და სხვა. ასევე, განხორციელდა რიგი პროგრამები და პროექტები სკოლამდელი დაწესებულებების, სკოლების, ამბულატორიების მშენებლობისა და რეაბილიტაციის მიმართულებით. ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული ინფრასტრუქტურული პროექტების რაოდენობა მოწმობს სახელმწიფოს მისწრაფებაზე მნიშვნელოვნად გააუმჯობესოს და ინვესტირება განახორციელოს აღნიშნული რეგიონების და

იქ მცხოვრების ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა სოციალურ-ეკონომიკურ შესაძლებლობებში. 2015-2020 წლებში მხოლოდ სამცხე-ჯავახეთში განხორციელებული ინფრასტრუქტურული პროექტების (რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდის ფარგლებში) ჯამური ღირებულება შეადგენდა 136 929 861 ლარს, ქვემო ქართლში 191 772 326 ლარს, ხოლო კახეთში 46 801 486 ლარს. ამავე დროს სამცხე-ჯავახეთში ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებული მუნიციპალიტეტების მაღალმთიან სოფლებში, მაღალმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდიდან, ცალკეული პროექტები დაფინანსდა 11 050 214 ლარით, ქვემო ქართლში 3 141 601 ლარით, ხოლო კახეთში 1 854 340 ლარით.

სახელმწიფო სერვისების, პროგრამებისა და სიახლეების შესახებ საინფორმაციო ცნობიერების ამაღლების კამპანიებს რეგულარული ხასიათი მიეცა. მათ შორის კარდაკარ პრინციპით და მოსახლეობასთან პირისპირ დიალოგისა და კონსულტაციების გზით. სახელმწიფო უწყებები სოციალური და ეკონომიკური მიმართულების სექტორული სტრატეგიების შემუშავებისა და პროგრამების განხორციელებისას ითვალისწინებენ ეთნიკურ უმცირესობათა საჭიროებებს.

ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებული რეგიონების მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური გაძლიერების კუთხით ბოლო წლებში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ტურიზმის სხვადასხვა სახეობების განვითარებას, ადგილობრივი წარმოების, ხალხური რეწვისა და შემოქმედებითი კულტურის მხარდაჭერას, საფესტივალო და საგამოფენო შესაძლებლობების პოტენციალის რეალიზებას. 2018 წელს, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ „ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო“-მ პროგრამის - „ინტერნეტი განვითარებისთვის“ ფარგლებში, დაიწყო ინტერნეტ ვაუჩერების გაცემა. ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში (ქვემო ქართლი, კახეთი, სამცხე-ჯავახეთი) ჯამში გაცემულია 126 ერთეული 150 ლარიანი ვაუჩერი.

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა სოციალურ-ეკონომიკური გაძლიერების კონტექსტში, ეფექტიანობის მიღწევისთვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება დაზუსტებული სტატისტიკური მონაცემების გამოყენებას. მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პოლიტიკის განხორციელების კუთხით გამოწვევას წარმოადგენს სტატისტიკური მონაცემების მოგროვების მეთოდოლოგია და სამოქალაქო აღწერის ფორმულარები, რომელიც არ იძლევა საშუალებას ეთნიკური უმცირესობების სტატისტიკური მონაცემების შესახებ ინფორმაციის მიღებისა და მიმდინარე პროცესების დინამიკის ანალიზისთვის. ობიექტური და საყოველთაოდ ხელმისაწვდომი მონაცემების არსებობა განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია დასაქმების პრობლემების მოგვარებისა და რეგიონის ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიული დაგეგმვისთვის. ამ მიმართულებით აღსანიშნავია, ოფიციალური სტატისტიკის სისტემის მოწესრიგებისა და განვითარების უზრუნველყოფის საჭიროება.

კულტურათაშორისი დიალოგი

მრავალეთნიკურ საზოგადოებაში, რომელიც მუდმივად განიცდის ტრანსფორმაციას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება შემწყნარებლობას და განსხვავებულისადმი პატივისცემას. დემოკრატიული, ადამიანის უფლებებსა და თანასწორობაზე ორიენტირებული ღირებულებების დასამკვიდრებლად მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა, თუმცა განხორციელებული კვლევები მოწმობს, რომ საქართველოს მოქალაქეების 37.36%-ს არასწორი აღქმა აქვს ეთნიკურ მრავალფეროვნებასთან დაკავშირებით¹. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ცენტრალურ, ასევე ადგილობრივ დონეზე ცნობიერების ამაღლების ხელშეწყობა.

თანასწორი და ტოლერანტული გარემოს დამკვიდრების კუთხით დგას კულტურთაშორისი დიალოგის ხელშეწყობის, საქართველოში მცხოვრები ეთნოსების დაახლოების და ერთიანი მოქალაქეობრივი თვითშეგნების ამაღლების საჭიროება. ეთნიკური უმცირესობების იდენტობისა და თვითმყოფადობის დაცვა და ხელშეწყობა მნიშვნელოვანი კომპონენტი იყო სამოქალაქო თანასწორობის სტრატეგიის განხორციელების პროცესში, რამდენადაც სხვადასხვა ეთნოსების სოციო-კულტურული იდენტობის განსაზღვრელი ღირებულებები, მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები, ტრადიციები ქმნის ქვეყნის უნიკალურ კულტურულ მრავალფეროვნებას, რომლის პოპულარიზაციის ხარისხიც მნიშვნელოვნად განაპირობებს ჩვენს მრავალეთნიკურ საზოგადოებაში ტოლერანტული განწყობების, ურთიერთპატივისცემის განმტკიცებას და ხელს უწყობს ინტერკულტურული დიალოგის წახალისებას. ამ მიზნით, სახელმწიფოს დაფინანსებით ხორციელდება ისეთი პროექტები, როგორცაა: ალბომებისა და თარგმანების გამოცემა, ლიტერატურულ-კულტურული სადამოების გამართვა, ფესტივალები - „მრავალფეროვანი საქართველო“, „მრავალეთნიკური ხელოვნების ფესტივალი ერთი ცის ქვეშ-კულტურათა დიალოგი“, „ყველა კულტურა განსხვავებული, მაგრამ თანასწორია“ და სხვა, რომლებიც მიმართულია ეთნოკულტურების პოპულარიზაციასა და მხარდაჭერაზე.

ეთნიკურ უმცირესობათა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის მიზნით მიმდინარეობს ძეგლების ინვენტარიზაცია, რეაბილიტაცია და კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსის მინიჭება. სახელმწიფოს მხრიდან დაფინანსებულია ეთნიკური უმცირესობების კულტურის ამსახველი დაწესებულებები, მათ შორის მუზეუმები, თეატრები, ბიბლიოთეკები და კულტურული ცენტრები.

¹ Caucasus Research Resource Centres (CRRG-Georgia), „Hate Crime, hate speech and discrimination in Georgia, Attitudes and Awareness“, baseline study of the Council of Europe project „Fight against discrimination, hate crimes and hate speech in Georgia“, November 2018

გენდერული თანასწორობა

სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელების პროცესში გენდერული ნიშნით დისკრიმინაციასთან ბრძოლა, საზოგადოებრივი შეხედულებების ტრანსფორმაცია, ქალთა მონაწილეობის გაზრდა გადაწყვეტილების მიღების პროცესსა და პოლიტიკურ თუ სოციალურ-ეკონომიკურ სფეროებში გამჭოლ პრიორიტეტად იკვეთება. შესაბამისად, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ქალების გაძლიერება სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტია.

გენდერული პრობლემატიკა ძირითადად გოგონებისა და ქალების განათლების მიღების სრული ზოგადი და უმაღლესი განათლების მიღების ჯერ კიდევ არსებულ ბარიერებსა და სამოქალაქო-პოლიტიკურ პროცესებში მონაწილეობის კუთხით ვლინდება, რაც დიდწილად სტერეოტიპების გავლენას და ადამიანის უფლებებისა და განვითარების მრავალფეროვანი შესაძლებლობების შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობას უკავშირდება. სწავლის საფეხურების მიხედვით პროპორციების ცვლილება შესამჩნევია აზერბაიჯანულენოვან სკოლებში. თუკი საბაზო საფეხურზე აზერბაიჯანულენოვან სკოლებში გოგონები 47,2% შეადგენენ, უკვე საშუალო საფეხურზე მათი წილი 42.10%-მდე მცირდება.

სკოლების მიერ იდენტიფიცირებულია არაერთი შემთხვევა, როდესაც მშობლები ხელს უშლიან გოგონების მხრიდან უმაღლესი განათლების მიღებას. თუმცა, ზოგადი განათლების მიღების პროცესების შემაფერხებელ ფაქტორადაც გვევლინება საშუალო საფეხურზე სწავლის მიტოვების განსაკუთრებით მაღალი მაჩვენებელი ადრეული ქორწინების ან ოჯახის გადაწყვეტილების გამო, რაც ნეგატიურად აისახება როგორც გოგონების ჯანმრთელობაზე, ისე შემდგომ განათლებასა და განვითარებაზე, პოტენციალის რეალიზებასა და შემდგომ ეკონომიკურ აქტივობაზე.

ეთნიკურ უმცირესობათა წარმომადგენელი ქალების უმეტესი ნაწილი ქონებრივად და ეკონომიკურად ოჯახზეა ამოკიდებული. დამკვიდრებული ტრადიციის შესაბამისად ისინი იშვიათად აცხადებენ პრეტენზიას ოჯახის ქონებიდან და მემკვიდრეობიდან წილის მიღებაზე.

ეთნიკურ უმცირესობათა წარმომადგენელი ქალების პოლიტიკური და სამოქალაქო ჩართულობის გაძლიერებისთვის, ქონებრივი და ეკონომიკური დამოუკიდებლობის შესაძლებლობის შექმნისთვის დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მათ განათლებასა და ეკონომიკური და ბიზნეს აქტივობების ხელშეწყობას. ქალების გაძლიერება უზრუნველყოფს მათი უფლებების დაცვას, ფინანსებსა და სხვა რესურსებზე წვდომის გაუმჯობესებას, თავისუფალი არჩევანის უფლების რეალიზებასა და განვითარებას.

ბოლო წლების განმავლობაში, სახელმწიფო მნიშვნელოვან ყურადღებას უთმობდა ქალების გაძლიერებას მათი ინფორმირების, სხვადასხვა აქტუალურ საკითხებზე ცნობიერების ამაღლების გზით. ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ მუნიციპალიტეტებში ამოქმედდა „ქალთა ოთახები“, როგორც ქალების მხარდამჭერი

მექანიზმი, რომლის ფარგლებშიც რეგულარულად იმართებოდა შეხვედრები ქალთა უფლებების, ადრეული ქორწინების, ოჯახში ძალადობის, გენდერული თანასწორობის თემებზე. ამავე მუნიციპალიტეტებში სპეციალური მომზადების კურსი გაიარა 100-მდე გამომძიებელმა ოჯახში ძალადობის და ოჯახური დანაშაულის ეფექტიანი გამოძიების კუთხით.

შესაბამისად, კრიტიკულად მნიშვნელოვანია გენდერული ნიშნით უთანასწორობის აღმოფხვრის მიზნით ქალთა უფლებების დაცვის ხელშეწყობა, მათი ეკონომიკურ და საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიური მონაწილეობის მხარდაჭერა და წახალისება, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ქალების გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფის მიმართულებით საჭიროებებზე დაფუძნებული სამოქმედო გეგმის შემუშავება და მისი ეფექტიანად განხორციელება.

სახელმწიფო ადმინისტრირებისა და სამართალდამცავი ორგანოებისა და მექანიზმების ხელმისაწვდომობა

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისთვის სახელმწიფო ადმინისტრირების, სამართალდამცავი ორგანოებისა და მექანიზმების ხელმისაწვდომობა უზრუნველყოფს თანასწორობისა და სამართლიანი გარემოს შექმნას, მათი მხრიდან ამ ორგანოების მიმართ ნდობის გაძლიერებას და თანამშრომლობის მზაობას.

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისთვის სახელმწიფო ადმინისტრაციული წარმოების, გამოძიებისა და სასამართლოების ეფექტიანი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის კუთხით ხშირ შემთხვევებში ბარიერად სახელმწიფო ენის არასათანადო ცოდნა და თარგმანის ხარვეზები სახელდება, რაც მნიშვნელოვან დაბრკოლებას წარმოადგენს ხელისუფლების ორგანოებთან ისეთი სამართლებრივი ურთიერთობების დამყარების პროცესში, როგორცაა ადმინისტრაციული წარმოების ინიცირება, მართლმსაჯულების განხორციელება და სხვა. შესაბამისად, ხელისუფლების სხვადასხვა ორგანოსთან ურთიერთობის გაუმჯობესების მიზნით განხორციელდა მნიშვნელოვანი ღონისძიებები, რომელმაც დიდწილად ხელი შეუწყო არსებული ბარიერების მოხსნას, თუმცა ამ მიმართულებით მეტი ძალისხმევის მიმართვაა საჭირო.

გამოკვეთილია სამართალდამცავ ორგანოებში ეთნიკურ უმცირესობათა წარმომადგენლობის გაძლიერების საჭიროება. სამოქმედო გეგმით სახელმწიფოს ალებული აქვს ვალდებულება სამართალდამცავ ორგანოებში მოიზიდოს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები.

მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო წლებში ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებული მუნიციპალიტეტის თვითმმართველი ორგანოების წარმომადგენლების და სხვადასხვა სპეციალობის მქონე პირების ჩართულობა საგრძნობლად გაიზარდა სსიპ „ზურაბ ჭვანას

სახელობის სახელმწიფო ადმინისტრირების სკოლის“ მიზნობრივ პროგრამებში, ჯერ კიდევ დაბალია მონაწილეობის საერთო მაჩვენებელი.

ახალგაზრდების ჩართულობა

ახალგაზრდობის როლი უმნიშვნელოვანესია ქვეყნის განვითარების პროცესში. ეს არის ძალა, რომელიც ქმნის მომავალს, ისწრაფვის ინოვაციებისა და განვითარებისკენ. შედეგად კი, მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროცესში.

ახალგაზრდების პოტენციალის სრულად რეალიზებისთვის, მათი განვითარების უზრუნველსაყოფად და კეთილდღეობის მისაღწევად, უკეთესი მომავლის პერსპექტივის გაჩენის უზრუნველსაყოფად აუცილებელია შეიქმნას სათანადო პირობები.

აღნიშნულთნ მიმართებით მნიშვნელოვან გამოწვევად განიხილება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ახალგაზრდების საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და დემოკრატიულ პროცესებში ნაკლები ჩართულობა, დასაქმების პრობლემა, ხელმისაწვდომი პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების სიმცირე, არაფორმალური განათლების და ახალგაზრდული საქმიანობის პროგრამებზე არასათანადო ხელმისაწვდომობა, რეგიონებში თავშეყრის, კულტურული და სპორტული აქტივობების, გართობისა და დასვენებისთვის საჭირო სივრცეების ნაკლებობა.

ასევე გამოწვევად რჩება ისეთი კულტურული და სპორტული აქტივობები, რომელშიც ჩართული იქნებიან სხვადასხვა ეთნოსის წარმომადგენელი ახალგაზრდები ერთობლივად, რაც პოზიტიურ გავლენას მოახდენს მათ ჯანმრთელობასა და ცხოვრების ხარისხზე, დახლოებასა და ურთიერთპატივისცემაზე და საბოლოო ჯამში ხელს შეუწყობს სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესს.

ამავდროულად, საჭიროა გაიზარდოს პროგრამების რაოდენობა და ამალდეს მათი ხარისხი, რომელიც ახალგაზრდებს მისცემს საკვანძო, მათ შორის სამეწარმეო კომპეტენციების განვითარების შესაძლებლობას. იმ ახალგაზრდებისათვის, რომელთაც სურთ სამეწარმეო საქმიანობაში გახდნენ წარმატებულნი, შესთავაზებს პროფესიული გადამზადებისა და სატრენინგო პროგრამებს, ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობის პროექტების განხორციელებაში, სამეწარმეო საქმიანობის წამოწყებაში, თანამედროვე და ინოვაციური ტექნოლოგიების დანერგვაში, ასევე ეთნო-კულტურული პროდუქტების შექმნასა და პოპულარიზაციაში. არაფორმალური განათლების კონტექსტში დაეხმარება მათ გამჭოლი უნარების (ლიდერობა, კომუნიკაცია, გუნდური მუშაობა, კრიტიკული აზროვნება, პრობლემების გადაწყვეტა და ა.შ.) განვითარებაში.

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა მხარდაჭერა COVID-19 პანდემიის პირობებში

საქართველოს მთავრობამ COVID-19 პანდემიის გამოცხადების პირველივე დღეებიდან იმოქმედა გამოწვევების საპასუხოდ. სპეციალურად შექმნილი უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს ფარგლებში უწყვეტ რეჟიმში განიხილებოდა ქვეყანაში არსებული ეპიდემიოლოგიური სიტუაცია და მასთან დაკავშირებული გამოწვევების დაძლევის გზები ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებული რეგიონების სპეციფიკური საჭიროებების გათვალისწინებით. ერთ-ერთ უმთავრეს ამოცანად განისაზღვრა ინფორმაციაზე დროული და ეფექტიანი ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა: სამთავრობო საინფორმაციო ვებ-გვერდზე www.StopCov.ge ექვს ენაზე (ქართული, აფხაზური, ოსური, სომხური, აზერბაიჯანული, ინგლისური), მუდმივად განახლებად რეჟიმში მიმდინარეობდა ინფორმაციის განთავსება კორონავირუსთან დაკავშირებული ყველა სიახლის შესახებ; ამავდროულად იმოქმედდა სამთავრობო საინფორმაციო სპეციალური ცხელი ხაზი 144, რომლის დახმარებითაც მოქალაქეებს, მათ შორის სომხურ და აზერბაიჯანულ ენებზე მიეცათ შესაძლებლობა მიეღოთ სათანადო კონსულტაცია; წარიმართა ინტენსიური საინფორმაციო/ცნობიერების ამაღლების კამპანია COVID-19-ის გავრცელების პრევენციის ზომების, დაწესებული რეგულაციებისა და შეზღუდვების, შეღავათებისა და კომპენსაციების, ატიკრიზისული გეგმის შესახებ; ამავდროულად, აქტიურ რეჟიმში წარიმართა ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა სოციალური დახმარების კამპანიები.

აღნიშნულმა უპრეცედენტო მდგომარეობამ, რომელიც შეიქმნა პანდემიის პირობებში, კიდევ უფრო მკაფიოდ წარმოაჩინა სახელმწიფო ენის სწავლებისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების საჭიროება.

III. სტრატეგიის სამართლებრივი ჩარჩო

წინამდებარე სტრატეგიის დოკუმენტი სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის პოლიტიკას განიხილავს საერთაშორისო და ქვეყნის შიდა პოლიტიკის კონტექსტში, საქართველოს ევროპულ არჩევანსა და შესაბამის პოლიტიკურ რეფორმებთან კავშირში. საქართველო წევრია ადამიანის უფლებათა დაცვის ყველა იმ ძირითადი საერთაშორისო სამართლებრივი მექანიზმებისა, რომლებიც სხვა უფლებებთან ერთად განსაზღვრავენ ეთნიკური უმცირესობების უფლებების დაცვის საკითხს. საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებისა და ნორმების და საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, საქართველოს მოქალაქეებს, განურჩევლად მათი ეთნიკური, რელიგიური თუ ენობრივი კუთვნილებისა, უფლება აქვთ, ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე შეინარჩუნონ და განავითარონ თავიანთი კულტურა, ისარგებლონ დედაენით პირად ცხოვრებაში ან საჯაროდ.

განხორციელებული მასშტაბური საკონსტიტუციო რეფორმის შედეგად საქართველოს კონსტიტუციაში 2018 წელს ეთნიკურ უმცირესობათა საკითხების მკაფიოდ ასახვამ კიდევ

ერთხელ დაადასტურა, თუ რაოდენ დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს სახელმწიფო საქართველოს მოქალაქე ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებს, მათი იდენტობის უმნიშვნელოვანესი მახასიათებლების - კულტურის, ენის, თვითმყოფადობის დაცვასა და განვითარებას. საქართველოს კონსტიტუციის მე-11 მუხლის მიხედვით, ყველა ადამიანი სამართლის წინაშე თანასწორია. „ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნული სტრატეგია“ ადგილობრივი თვითმმართველობის, საარჩევნო, სისხლის სამართლის, სისხლის და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსები, შრომის კოდექსი, და „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონი, ასევე განათლების, ჯანმრთელობის დაცვისა თუ კულტურის სფეროების სექტორული კანონმდებლობა ითვალისწინებს მთელ რიგ გარანტიებსა და პროცესუალურ ნორმებს ეთნიკურ უმცირესობათა უფლებების დაცვისა და მონაწილეობისთვის. 2015 წელს მიღებული „საქართველოს კანონით სახელმწიფო ენის შესახებ“ განისაზღვრა ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ მუნიციპალიტეტებში ეთნიკური უმცირესობების ენების გამოყენების შესაძლებლობა საჯარო სივრცეში.

საქართველო ერთგული რჩება საერთაშორისო ორგანიზაციებში გაწევრიანებით აღებულ ვალდებულებათა მიმართ. შესაბამისად, სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესი ასევე ეფუძნება საერთაშორისო გამოცდილებასა და ეთნიკური მრავალფეროვნების მართვის საერთაშორისო სტანდარტების განმსაზღვრელ პოლიტიკურ-სამართლებრივ რეგულაციებს, საერთაშორისო ხელშეკრულებებს, პრინციპებსა და სტანდარტებს ადამიანის უფლებათა სფეროში.

მათ შორის, სტრატეგია სრულ შესაბამისობაშია:

- ❖ საქართველოსა და ევროკავშირს შორის 2014 წელს ხელმოწერილ „ერთის მხრივ, საქართველოსა და მეორეს მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ“ შეთანხმების მიზანთან, როგორცაა დემოკრატიული რეფორმების გატარება, მათ შორის ეთნიკურ უმცირესობათა უფლებებისა და კულტურული მრავალფეროვნების დაცვისა და ინტეგრაციის გზით.

ასევე, შემდეგ დოკუმენტებთან:

- ❖ საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების დღის წესრიგი;
- ❖ ევროპის საბჭოს ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ ჩარჩო კონვენცია;
- ❖ გაეროს სამოქალაქო და პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტი;
- ❖ რასობრივი დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის გაეროს კონვენცია;
- ❖ რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ ევროპული კომისიის რეკომენდაციები და სახელმძღვანელო პრინციპები;

- ❖ ქალთა მიმართ ყველა ფორმის დისკრიმინაციის აღმოფხვრის შესახებ კონვენცია;
- ❖ ეროვნულ უმცირესობათა საკითხებში ეუთოს უმაღლესი კომისრის ლუნდის, ჰააგის, ოსლოს, ლიუბლანისა, ვარშავისა და გრაცის თემატური რეკომენდაციები და სახელმძღვანელო პრინციპები;
- ❖ გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნები 2020-2030.

განათლებასთან დაკავშირებული საკითხების ფორმულირებისას, წინამდებარე სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა ითვალისწინებს ევროპული ქვეყნების საუკეთესო გამოცდილებას, რომლებიც თავმოყრილია ევროპის საბჭოს მრჩეველთა კომიტეტის 1-ელ თემატურ მოხსენებაში და ეროვნული უმცირესობების საკითხებზე ეუთოს უმაღლესი კომისრის ჰააგის რეკომენდაციებში, ხოლო ეროვნული უმცირესობების მიერ მშობლიური ენისა და სახელმწიფო ენის გამოყენება/ფლობასთან დაკავშირებით, წინამდებარე დოკუმენტი ეყრდნობა ეროვნული უმცირესობის საკითხებზე ევროპის საბჭოს მრჩეველთა კომიტეტის მე-3 თემატურ მოხსენებასა და ეროვნული უმცირესობების საკითხებზე ეუთოს უმაღლესი კომისრის ოსლოს რეკომენდაციებს.

IV. ხედვა, მისია და ღირებულებები

საქართველოს ხელისუფლების, მათ შორის სახელმწიფო მინისტრის აპარატის ხედვა ემყარება დემოკრატიული, თანასწორი და თანაბარუფლებიანი საზოგადოების მშენებლობის პრინციპებს. შესაბამისად, წინამდებარე სტრატეგიის გრძელვადიანი ხედვა ეფუძნება დემოკრატიული და სამართლებრივი სახელმწიფოს არსს, რაც გულისხმობს თანასწორობის, როგორც უმთავრესი ფასეულობის აღიარებას და მის ეფექტიან უზრუნველყოფას, ყველა პირობის გათვალისწინებას ისეთი გარემოს შესაქმნელად, სადაც დაცულია ეთნიკურად მრავალფეროვანი საზოგადოების თითოეული წევრის იდენტობა და კულტურული ფასეულობები, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები აქტიურად და ეფექტიანად მონაწილეობენ ქვეყნის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ თუ კულტურულ ცხოვრებაში. სტრატეგიის ხედვა ეყრდნობა ქვეყანაში არსებულ ისტორიულ გამოცდილებასა და ტრადიციებს, პოლიტიკურ და კულტურულ კონტექსტს, სოციალურ-ეკონომიკურ მდგომარეობის სიტუაციურ ანალიზს და შესაბამისობაში მოდის ქვეყნის დემოკრატიული განვითარებისა და ევროინტეგრაციის პერსექტივასთან.

სტრატეგიის მისიაა სახელმწიფოში თანასწორი, ტოლერანტული და მრავალფეროვანი გარემოს უზრუნველყოფა და განმტკიცება ადგილობრივი და საერთაშორისო გამოცდილების, არსებული რესურსებისა და ინოვაციური მიდგომების გამოყენებით, საზოგადოების ჩართულობითა და პარტნიორი ორგანიზაციების მხარდაჭერით. ეთნიკური უმცირესობების მიმართ სახელმწიფო პოლიტიკა დაიგეგმა და განხორციელდება უფლებების დაცვის,

თანასწორობის, ინკლუზიის, კულტურული მრავალფეროვნების პრინციპებითა და პერსპექტივით. პოლიტიკა ითვალისწინებს აქტიურ ინტერაქციას არა მარტო ეთნიკურ უმცირესობათა წარმომადგენლებთან, არამედ ქართულენოვან მოსახლეობასთანაც.

სტრატეგიის ძირითადი ღირებულებები და პრინციპები

წინამდებარე სტრატეგია ეფუძნება სამართლებრივი, სოციალური და პოლიტიკური თანასწორობის იდეაზე დაფუძნებული საზოგადოებისათვის დამახასიათებელ ძირითად პრინციპებს და იზიარებს საყოველთაოდ აღიარებულ უნივერსალურ ღირებულებებს. კერძოდ:

- ❖ კანონის უზენაესობა;
- ❖ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვა;
- ❖ თანასწორობა და თანაბარი შესაძლებლობები;
- ❖ სამართლიანობა, გამჭვირვალობა და კოორდინაცია;
- ❖ კულტურული მრავალფეროვნება;
- ❖ ინკლუზიურობა;
- ❖ პასუხისმგებლობა და ანგარიშვალდებულება;
- ❖ ქვეყნის გაძლიერებასა და განვითარებაში წვლილის შეტანა.

სტრატეგიის სამიზნე ჯგუფები

- ❖ საქართველოს მოქალაქეები, განურჩევლად მათი ეთნიკური კუთვნილებისა;
- ❖ სახელმწიფო უწყებების წარმომადგენლები, რომელთა საქმიანობაც დაკავშირებულია სტრატეგიით განსაზღვრული ამოცანების შესრულებასთან;
- ❖ ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლები;
- ❖ სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლები;
- ❖ საერთაშორისო პარტნიორები;
- ❖ ექსპერტები, აკადემიური წრეების წარმომადგენლები და სხვა დაინტერესებული პირები.

V. სტრატეგიული პრიორიტეტები, მიზნები და ამოცანები

ეთნიკური უმცირესობების სრულფასოვანი ინტეგრაციისა და სამოქალაქო თანასწორობის მისაღწევად სიტუაციური ანალიზის საფუძველზე განისაზღვრა მიზნები და დაიგეგმა ამოცანები სტრატეგიული პრიორიტეტების შესაბამისად.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 1 - სახელმწიფო ენა ინტეგრაციისთვის²

სახელმწიფო ენის ცოდნა ერთ-ერთი ყველაზე უმნიშვნელოვანესი წინაპირობა და აუცილებელი ფაქტორია ქვეყანაში დემოკრატიული პროცესების გაძლიერების, ეთნიკური უმცირესობების სრულფასოვანი ინტეგრაციისთვის, ქვეყნის განვითარების პროცესში მათი, როგორც მაღალი ხარისხის ადამიანური კაპიტალის განვითარების, ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის, პოლიტიკური მონაწილეობის, დასაქმების, სახელმწიფო პროგრამებში ჩართვისა და სერვისებზე ეფექტიანი წვდომისათვის, ქვეყანაში მცხოვრებ სხვადასხვა ეთნოსებს შორის კომუნიკაციის უზრუნველყოფისთვის. სწორედ ამიტომ, ქართული ენის სწავლება სამოქალაქო თანასწორობის პოლიტიკის უპირველეს პრიორიტეტად განიხილება.

შესაბამისად, წინამდებარე სტრატეგიის ფარგლებში გაგრძელდება სახელმწიფო ენის **სწავლების ხელშეწყობა**, რომელიც დამკვიდრებულ პრაქტიკასთან და მიმდინარე პროგრამებთან მიმართებით მეტად მასშტაბური, პრაგმატული, განგრძობითი, სტანდარტიზებული და წახალისებაზე ორიენტირებული იქნება. დაისახა კონკრეტული ამოცანები განათლების თითოეულ საფეხურზე (სკოლამდელი, სკოლა, ზოგადსაგანმანათლებლო, პროფესიული, უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებები) ასევე ზრდასრულთა განათლების პროგრამებში სახელმწიფო ენის სწავლების გაუმჯობესებისათვის ახალი მიდგომების დასაწერად. სახელმწიფო ენის პრიორიტეტის მიზნების მისაღწევად განსაზღვრული თითოეული ამოცანა ემსახურება სახელმწიფო ენის სწავლებას ინტეგრაციის პერსპექტივიდან გამომდინარე. სასწავლო პროგრამებში განსაზღვრულია საინტეგრაციო კომპონენტის, როგორც გამჭოლი თემის ინტეგრირება.

2019 წელს ჩატარებული კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ მხოლოდ სახელმწიფო ენის საბაზისო საკომუნიკაციო კომპეტენციები არ არის საკმარისი ერთიან სახელმწიფოებრივ სივრცეში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების ინტეგრაციისთვის. ამიტომ, „საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სტრატეგია 2022-2030-ში“ გათვალისწინებული იქნება ეთნიკური უმცირესობების განათლების პოლიტიკის ფართომასშტაბიანი, კონსოლიდირებული და ყოვლისმომცველი კონცეპტუალური ხედვა, რომელიც ეფუძნება ერთიანი კომპლექსური პოლიტიკის გატარებას და უწყვეტი საგანმანათლებლო ჯაჭვის შექმნას - დაწყებული სკოლამდელი განათლებიდან, ზოგადი, პროფესიული, უმაღლესი განათლების ჩათვლით და დასრულებული ზრდასრულთა განათლებით.

სსიპ „ზურაბ ჟვანიას სახელობის სახელმწიფო ადმინისტრირების სკოლამ“ სახელმწიფო ენის სწავლების პროგრამის მოდიფიცირების შედეგად მოამზადა ინტეგრაციის ხელშეწყობი

² 1-ლი სტრატეგიული პრიორიტეტი ეხმიანება გაეროს მდგრადი განვითარების მე-4 (ხარისხიანი განათლება) მე-10 (უთანასწორობის შემცირება) და მე-16 (მშვიდობა, სამართლიანობა და მძლავრი ინსტიტუტები) მიზნებს

პროგრამები. განხორციელდება ისეთი აქტივობები, რომელიც ხელს შეუწყობს საკლასო ოთახის გარეთ, რეალურ სივრცეში ქართული ენის გამოყენებას და ბენეფიციარების ინტეგრაციას მათ პროფესიულ სივრცეში.

ამავდროულად, ძალისხმევა მიმართული იქნება ისეთი პროგრამების ინიცირებასა და განხორციელებაზე, რომელიც ხელს შეუწყობს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში **სახელმწიფო ენის პოპულარიზაციას**, საჯარო სისტემაში დასაქმებული პირებისთვის სახელმწიფო ენის შესწავლის მიზნით პროგრამების განხორციელებას; მონიტორინგი განხორციელდება ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ მუნიციპალიტეტებში საჯარო საქმისწარმოების სახელმწიფო ენაზე წარმართვის, ბილბორდებზე, დაწესებულებებზე წარწერების, დასახელებების სახელწოდებების და საგზაო მარშრუტებსა და მანიშნებლებზე ქართული დამწერლობის გამოყენების მიზნით. შეფასების განხორციელების შემდგომ სახელმწიფო ენის დეპარტამენტის მიერ გატარდება დამხმარე ღონისძიებები, რომელიც ხელს შეუწყობს საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით სახელმწიფო ენის სრულფასოვან ფუნქციონირებას.

მიზანი 1.1 სახელმწიფო ენის სწავლება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისთვის

ამოცანა 1.1.1. სახელმწიფო ენის სწავლების გაძლიერება ფორმალურ განათლებაში (სკოლამდელი, ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლება)

ამოცანა 1.1.2. სახელმწიფო ენის ცოდნის გაძლიერება ზრდასრულებსა და არაფორმალურ განათლებაში

მიზანი 1.2. სახელმწიფო ენის პოპულარიზაცია ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში

ამოცანა 1.2.1 საჯარო სისტემაში ჩართული არაქართულენოვანი პირებისთვის სახელმწიფო ენის კომპეტენციების გაძლიერება

ამოცანა 1.2.2. ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში სახელმწიფო ენის ფუნქციონირების მხარდაჭერა (მიზნობრივი კონკურსები, ბანაკები, გაცვლითი პროგრამები და სხვა) და გამოყენების ზედამხედველობა (საჯარო საქმისწარმოება, ბილბორდები, წარწერები, დასახელებები და სხვა გამოყენების შეფასება და დამხმარე ღონისძიებების გატარება)

სტრატეგიული პრიორიტეტი 2 - ხარისხიან განათლებაზე ხელმისაწვდომობა³

განათლება არის ინტეგრაციის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ინსტრუმენტი, რომელიც დიდწილად განაპირობებს სხვადასხვა ეთნოსის წარმომადგენელ მოქალაქეთა შორის ეროვნული ფასეულობების გავრცელებასა და მათი სოციალიზაციის ხარისხს, რაც ქვეყანაში სამოქალაქო თანასწორობის კულტურის ამაღლებას მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს. განათლება თითოეულ მოქალაქეს შესაძლებლობას აძლევს მიიღოს შესაბამისი ცოდნა და ინფორმაცია, შეიქმნას დამოკიდებულებები და განივითაროს ის უნარ-ჩვევები, რომელიც ხელს შეუწყობს საკუთარი პოტენციალის რეალიზებაში, ეკონომიკური კეთილდღეობის მიღწევასა და ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებში სრულფასოვანი მონაწილეობის მიღებაში. შესაბამისად, განათლების ყველა საფეხურის - სკოლამდელი, ზოგადი, პროფესიული, უმაღლესი, ზრდასრულთა და არაფორმალური განათლების - ხელმისაწვდომობისა და ხარისხის განგრძობადი ამაღლება წინამდებარე სტრატეგიის პრიორიტეტს წარმოადგენს.

ხარისხიანი განათლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად და არსებული გამოწვევების დასაძლევად საქართველოში ეთნიკური უმცირესობების განათლების ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება უმნიშვნელოვანესი წინაპირობაა, რომლის ფარგლებში, უპირველეს ყოვლისა, მოიაზრება რეფორმების განმახორციელებელი ადამიანური რესურსების უზრუნველყოფა - არაქართულენოვანი სკოლების მომავალი მასწავლებლების საუნივერსიტეტო მომზადება, მოქმედი მასწავლებლების პროფესიული განვითარების პოლიტიკის შემუშავება მათი საჭიროებებისა და ინტერესების გათვალისწინებით, მათ მიერ სახელმწიფო ენის დაუფლების მხარდაჭერა.

ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში სკოლამდელი განათლების შესაძლებლობებისა და ხელმისაწვდომობის გაფართოება მოითხოვს **შესაბამისი ინფრასტრუქტურის** განვითარებას, ხარისხიანი სკოლამდელი განათლებისთვის შესაბამისი პირობების შექმნასა და რესურსების მობილიზებას. სკოლამდელი განათლება ხელს უწყობს მოზარდების კოგნიტური, სოციალური და ლინგვისტური უნარებისა და კომპეტენციების განვითარებას და დიდწილად განსაზღვრავს სასკოლო მზაობას.

აუცილებელია კომპლექსური ღონისძიებების განხორციელება, რათა სკოლამდელი და ზოგადი განათლების ეტაპებზე მოხდეს **სახელმწიფო ენის სწავლების დაწყება შესაბამისი მეთოდოლოგიით და არსებული მიდგომების გაუმჯობესება**, შესაბამისი მხარდამჭერი ღონისძიებების გატარება და ყველა სკოლამდელ დაწესებულებაში ქართული ენის სწავლებასთან ინტეგრირებული სასკოლო მზაობის პროგრამების სავალდებულო რეჟიმში

³ სტრატეგიული პრიორიტეტი ეხმიანება გაეროს მდგრადი განვითარების 1-ელ (სიღარიბის აღმოფხვრა), მე-4 (ხარისხიანი განათლება) მიზნებს

დანერგვის დაწყება. უნდა გაფართოვდეს ორენოვანი განათლების დანერგვა ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებული რეგიონების არაქართულენოვან სკოლებში, რომელიც მიმდინარეობს “ახალი სკოლის“ მოდელის პრინციპების გათვალისწინებით მესამე თაობის ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვის ფარგლებში. ვინაიდან ბილინგვური განათლება ეფუძნება საგნისა და ენის ინტეგრირებული სწავლების მეთოდოლოგიას, მასწავლებლები უნდა გადამზადდნენ როგორც ქართულ ენაში (ენის ფლობის დონის ასამაღლებლად), ისე - საგნობრივი მიმართულებითა და ქართულ ენაზე საგნის სწავლების უნარების განვითარების სრულყოფის კუთხით. მაქსიმალური ძალისხმევა უნდა იყოს მიმართული მაღალი ხარისხის მქონე სახელმძღვანელოების, მათ შორის როგორც ქართული ენის, ისე მშობლიური ენის სახელმძღვანელოების შესაქმნელად. ინტეგრაციის მიზნების მისაღწევად მნიშვნელოვანია, რომ სასკოლო სახელმძღვანელოები **ასახავდეს საქართველოში არსებულ მრავალფეროვნებას** და დაცული იყოს სტერეოტიპული თუ დისკრიმინაციული ტერმინოლოგიისგან. ამავდროულად, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მასწავლებლების ცნობიერების ამაღლება აღნიშნულ თემებზე.

სტრატეგია დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს როგორც **სახელმწიფო ენის** მაღალ დონეზე სწავლების უზრუნველყოფას, ისე სხვადასხვა ეთნოსის **მშობლიური ენის** სწავლებაზე ზრუნვას, რათა როგორც მრავალრიცხოვან, ისე მცირერიცხოვანი ეთნოსების წარმომადგენლებს მიეცეთ საშუალება უკეთ დაეუფლონ მშობლიურ ენას, რაც ხელს შეუწყობს ამ ენების შენარჩუნებასა და განვითარებას. აღნიშნული მოითხოვს ეთნიკური უმცირესობების ენების სწავლების სტანდარტების გამვითარებას, სკოლებში დასაქმებული მშობლიური ენების სპეციალისტების კვალიფიკაციის ამაღლებასა და ახალი კადრების მომზადებას, პედაგოგების შეფასების სისტემის დანერგვას; ამავდროულად, მნიშვნელოვანია სკოლამდელ და სასკოლო დონეზე პედაგოგების კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობის მიზნით სრულფასოვნად ამუშავდეს აღმზრდელ-პედაგოგთა და მასწავლებელთა მომზადების, შეფასებისა და წახალისების მექანიზმები; განათლების მიმდინარე რეფორმების ეფექტიანობისათვის ინტენსიურ რეჟიმში უნდა წარიმართოს საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელმძღვანელი პირებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალის პროფესიული განვითარება.

მიზანი 2.1 განათლების მაღალი ხარისხისა და ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთათვის განათლების ყველა დონეზე

ამოცანა 2.1.1 სკოლამდელი განათლების ხელმისაწვდომობა და ხარისხის უზრუნველყოფა

ამოცანა 2.1.2 ხარისხიანი ზოგადი განათლების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

ამოცანა 2.1.3 ეთნიკური უმცირესობების მხარდაჭერა პროფესიული და უმაღლესი განათლების მისაღებად

მიზანი 2.2 ტოლერანტული და ინკლუზიური საგანმანათლებლო გარემოს წახალისება

ამოცანა 2.2.1 განათლების მიღმა დარჩენილი ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი პირების საგანმანათლებლო შესაძლებლობების რეალიზება (შშმ და სსმ პირები; ბოშათა თემი)

ამოცანა 2.2.2 სამოქალაქო თანასწორობისა და კულტურული მრავალფეროვნების პოპულარიზაცია და ხელშეწყობა ფორმალურ და არაფორმალურ განათლებაში (სწავლება, უმრავლესობის წარმომადგენლებთან ერთობლივი კულტურული, საგანმანათლებლო, სპორტული პროგრამები)

სტრატეგიული პრიორიტეტი 3 - თანასწორობა, სამოქალაქო და პოლიტიკური მონაწილეობა⁴

სამოქალაქო თანასწორობის თვალსაზრისით მიღწეული პროგრესის განგრძობადი ზრდა წინამდებარე სტრატეგიის პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს. ხელისუფლების მიზანია დაიცვას ეთნიკური უმცირესობების თვითმყოფადობა, ხელი შეუწყოს უმცირესობების წარმომადგენლების სამოქალაქო პოზიციის და შეხედულებების საჯარო პოლიტიკურ განვითარებას, უზრუნველყოს **თანასწორობის პრინციპების ეფექტიანი რეალიზება**, მრავალეთნიკურ საზოგადოებაში ნდობის, თანამშრომლობის, შემწყნარებლობის, განსხვავებულისადმი პატივისცემისა და მიმღებლობის გაძლიერება.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სტრატეგია მიმართულია, ერთი მხრივ, პოლიტიკურ ცხოვრებაში ეთნიკურ უმცირესობათა ფორმალური, რაოდენობრივი თვალსაზრისით გაზრდილ წარმომადგენლობასა და მონაწილეობაზე, ხოლო, მეორე მხრივ, ეთნიკურ უმცირესობათა თემის და მთლიანად საზოგადოების სამართლებრივ, პროფესიულ გაძლიერებაზე, რაც წარმატებული სამოქალაქო ინტეგრაციის პოლიტიკის გატარებისათვის არსებითად მნიშვნელოვანი წინაპირობაა.

აღნიშნული მიზნის უზრუნველყოფა მოიცავს შემდეგ სფეროებს: ეთნიკურ უმცირესობათა უფლებების თაობაზე ცნობიერების ამაღლება. პოლიტიკური ჩართულობის გაზრდა; სამოქალაქო მონაწილეობის გაუმჯობესება; მედიასა და ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა;

⁴ წინამდებარე სტრატეგიული პრიორიტეტი ეხმიანება გაეროს მდგრადი განვითარების მე-10 (შემცირებული უთანასწორობა), მე-5 (გენდერული თანასწორობა), მე-16 (მშვიდობა, სამართლიანობა და ძლიერი ინსტიტუტები) მიზნებს

წინამდებარე სტრატეგიის სამოქალაქო ჩართულობის გაძლიერებაზე ორიენტირებული ამოცანების მიზანია, თანასწორი და ტოლერანტული გარემოს შექმნის მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების გატარება. აქედან გამომდინარე, ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ამოცანად მოიაზრება **თანაბარი საარჩევნო გარემოს შექმნა**, რომელიც ხელს შეუწყობს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების მიერ გააზრებული და თავისუფალი არჩევანის გაკეთებას.

ზემოხსენებული ვრცელდება ქვეყნის თითოეულ მოქალაქეზე, მიუხედავად ეთნიკური თუ კულტურული განსხვავებულობისა, მათ შორის, მცირერიცხოვან და დისპერსიულად მცხოვრებ, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებზეც. სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესში, ასევე, გათვალისწინებულია გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფის პრინციპის დამკვიდრება ეთნიკურ უმცირესობათა თემებში.

გენდერული თანასწორობის უზრუნველყოფის მხარდაჭერასა და საზოგადოებაში ტოლერანტული განწყობების გაძლიერების უზრუნველსაყოფად სტრატეგია მიზნად ისახავს ჩვენი ქვეყნის მოქალაქეების ცნობიერების ამაღლებას, განურჩევლად მისი ეთნიკური კუთვნილებისა, რათა მრავალეთნიკური საზოგადოების წარმომადგენლებს სათანადოდ ესმოდეთ საკუთარი უფლებების არსი და არსებული სამართლებრივი და ინსტიტუციური ჩარჩოების ფარგლებში შეეძლოთ მათი რეალიზება მეტი კეთილდღეობისა და ღირსეული ცხოვრების მისაღწევად. ხელისუფლება მხარს დაუჭერს ამ მიმართულებით საინფორმაციო აქტივობებს, რათა ყველა ადამიანს შეეძლოს საკუთარი უფლებების დაცვა, ამავდროულად არც თვითონ არღვევდეს სხვის უფლებებს და არ ეგუებოდეს მათ დარღვევას, კარგად ჰქონდეს გააზრებული საკუთარი როლი დემოკრატიულ საზოგადოებაში არა მარტო საკუთარი უფლებების განხორციელების, არამედ საკუთარი მოვალეობების შესრულების კუთხითაც.

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების **ჩართულობის გაუმჯობესების მიზნით** მნიშვნელოვანია დაინერგოს და ამოქმედდეს სხვადასხვა ახალი და დამატებითი, შედეგზე ორიენტირებული მექანიზმი, ამავდროულად, გაუმჯობესდეს არსებული. ასევე, კრიტიკულად მნიშვნელოვანია ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში თვითმმართველ ორგანოებში დასაქმებული საჯარო მოხელეების პროფესიული გაძლიერება, მათი საქმიანობისთვის საჭირო ანალიტიკური და კონკრეტული პროფესიული უნარების მუდმივი განვითარება და სრულყოფა.

სტრატეგიის ფარგლებში დაგეგმილია კიდევ უფრო გაძლიერდეს მეტად კოორდინირებული გახდეს სახელმწიფო უწყებების საქმიანობა. ამ მიზნით უნდა **გაძლიერდეს სამთავრობო კომისია და უწყებათაშორისი სამუშაო ჯგუფები** და საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატთან არსებული ეროვნულ უმცირესობათა საბჭოსთან გაღრმავდეს თანამშრომლობა. სამთავრობო კომისიის ფარგლებში საქმიანობას მეტი ინტენსივობით გააგრძელებს თემატური სამუშაო ჯგუფები, რაც იძლევა იმის საშუალებას, რომ სხვადასხვა საკითხის განხილვაში ჩაერთონ არასამთავრობო ორგანიზაციები, ექსპერტები და სხვა დაინტერესებული პირები;

სამუშაო ფორმატი კიდევ უფრო მეტად წარმომადგენლობითი გახდება - მის საქმიანობაში წარმოდგენილი იქნებიან ქვემო ქართლის, სამცხე-ჯავახეთის და კახეთის რეგიონების სახელმწიფო რწმუნებულების, საზოგადოებრივი მაუწყებლისა და საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისიის წარმომადგენლები.

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა ადგილობრივ დონეზე გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მონაწილეობის გაზრდის მიზნით რეგულარული ხასიათი მიეცემა ქვემო ქართლისა და კახეთის მხარეში სახელმწიფო რწმუნებულის-გუბერნატორის ადმინისტრაციებში საზოგადოებრივ-საკონსულტაციო საბჭოების საქმიანობას. მნიშვნელოვანია ანალოგიური საკონსულტაციო საბჭო ჩამოყალიბდეს სამცხე-ჯავახეთის რეგიონშიც, ასევე ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით დასახლებული რეგიონების მუნიციპალურ დონეზე, რათა უზრუნველყოფილი იყოს უფრო ფართო მონაწილეობა და ინტენსიური კომუნიკაცია შედეგების მისაღწევად.

ახალგაზრდების პოლიტიკურ-ეკონომიკურ პროცესებში ჩართულობის გაძლიერების, სახელმწიფოებრივი აზროვნების ფორმირების ხელშეწყობისა და მათი საზოგადოებრივ საქმიანობაში გააქტიურების მიზნით, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში გაიხსნება **ახალგაზრდული ჩართულობის ცენტრები**, რომელიც ახალგაზრდებს შესთავაზებს ცნობიერების ამაღლებაზე ორიენტირებულ, კულტურულ, სპორტულ პროგრამებს, მათთვის საინტერესო აქტივობებს, საკონსულტაციო სერვისებს, ამასთანავე, შეუქმნის კომპიუტერთა და ინტერნეტით, სოციალური ქსელებითა და ელექტრონული ბიბლიოთეკებით სარგებლობისა და დისტანციური განათლების მიღების შესაძლებლობას. ასევე, შექმნის პერსპექტივას სხვადასხვა ეთნოსის წარმომადგენელი ახალგაზრდებისთვის აქტუალურ საკითხებზე ერთობლივი პროგრამების განსახორციელებლად (დონორების მხარდაჭერით), რაც ხელს შეუწყობს კულტურათაშორის დიალოგსა და რეალური და მდგრადი საინტეგრაციო პროცესების წარმართვას.

არსებითი როლი ენიჭება ეთნიკური უმცირესობების საკითხებზე სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოების მხრიდან კოორდინირებული და **პროაქტიული სტრატეგიული კომუნიკაციების** წარმოებას, რაც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ბოლო წლებში მზარდი დეზინფორმაციის ფონზე, რამდენადაც ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები დეზინფორმაციისა და საინფორმაციო მანიპულაციების ერთ-ერთ სამიზნე სემინტს წარმოადგენენ. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია პრევენციული მიზნობრივი ღონისძიებების გატარება. ამ მიმართულებით შეუცვლელია **მედიის** როლი, როგორც ეთნიკურ უმცირესობათა თემატიკის გაშუქებისა და მათი ჩართულობის უზრუნველყოფის, ისე სამოქალაქო და პოლიტიკურ ცხოვრებაში წარმოჩენის, ეთნიკური ჯგუფების თანასწორობისა და თვითმყოფადობის პოპულარიზაციის კუთხით. ტრადიციული და ციფრული მედია დიდ როლს თამაშობს საზოგადოებაში შეხედულებების და მოსაზრებების ჩამოყალიბებაში, მცდარი სტერეოტიპებისა და სწორი ინფორმაციის იდენტიფიცირებასა და ტოლერანტული

განწყობების დამკვიდრებაში. ამავე დროს თანასწორობისა და თვითმყოფადობის ხელშეწყობის კუთხით, მედია ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებს აძლევს უნიკალურ შესაძლებლობას მედია სივრცეში იხილონ მათი ყოფის ამსახველი სიუჟეტები, განიხილონ არსებული გამოწვევები, წარმოადგინონ საკუთარი შეხედულებები პრობლემების გადაჭრის გზებთან დაკავშირებით და მიიღონ ინფორმაცია მათთვის საინტერესო საკითხებზე. შესაბამისად, სახელმწიფო, მედიის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის პარალელურად, გადადგამს ნაბიჯებს, ეთნიკურ უმცირესობათა საკითხებთან, თვითმყოფადობასა და მრავალფეროვნებასთან დაკავშირებით მედიის მგრძობელობის გაზრდის კუთხით.

ამ კონტექსტში სახელმწიფო ითანამშრომლებს მედია-ორგანიზაციებთან, რათა მათ ერთობლივად ხელი შეუწყონ **თანასწორობისა და ტოლერანტობის პრინციპების პოპულარიზაციას**. ამასთანავე, ეთნიკურ უმცირესობათა პოლიტიკური სოციალიზაციისა და ზოგადად სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესში მნიშვნელოვანია მათთვის მშობლიურ/გასაგებ ენებზე ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება და ერთიან საინფორმაციო სივრცეში ჩართვა. მედიასა და ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის მიმართულებით წამყვანი ფუნქცია საზოგადოებრივ მაუწყებელს აკისრია, რომელმაც ხელი უნდა შეუწყოს მიმდინარე სოციალური, ეკონომიკური და პოლიტიკური პროცესების შესახებ ეთნიკურ უმცირესობათა ინფორმირებულობას, აგრეთვე საერთო ეროვნული, დემოკრატიული ფასეულობების გავრცელება-განმტკიცებას, საზოგადოების ინფორმირებულობის გაზრდას ეთნიკურ უმცირესობებთან დაკავშირებულ საკითხებზე, ეთნიკური უმცირესობების თემატიკის გაშუქებისას მაღალი პროფესიული სტანდარტების დანერგვას.

ასევე, მნიშვნელოვანია მომზადდეს ისეთი გადაცემები, რომელიც საქართველოს ეთნიკური მრავალფეროვნების, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების ტრადიციებსა და კულტურას წარმოაჩენს. საჭიროა ხელი შეეწყოს **რეგიონული მედიების** განვითარებას ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ მუნიციპალიტეტებში, დაიგეგმოს და განხორციელდეს ჟურნალისტებისა და მედია ინსტიტუტების წარმომადგენელთა **ცნობიერების ამაღლება კულტურული მრავალფეროვნების** საკითხებში.

საქართველოს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი მოსახლეობის საინფორმაციო უზრუნველყოფა და ეთნიკური უმცირესობების ენებზე მედია-კონტენტის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება უკავშირდება უმცირესობების ენებზე სამაუწყებლო პროგრამებისა და ელექტრონული და ბეჭდვითი მედიის გავრცელების გაფართოებასა და ხელმისაწვდომობის გაზრდას. დგას გადაუდებელი საჭიროება საინფორმაციო აქტივობების გაუმჯობესების, ეროვნული არხების სიგნალის დაფარვის არეალის გაფართოების, რეგიონული ტელევიზიების მიერ ადგილობრივი მოსახლეობისათვის გასაგებ ენაზე საკუთარი პროდუქციის შექმნის განვითარების, საქართველოს სომხურ და

აზერბაიჯანულენოვანი ჟურნალისტების ქართველ კოლეგებთან ერთობლივი მედიაპროექტების მხარდაჭერის თვალსაზრისით.

საინფორმაციო უზრუნველყოფის გაძლიერების კუთხით დაგეგმილია საინფორმაციო გადაცემები და პროგრამები ეთნიკური უმცირესობების ენებზე; მშობლიურ ენაზე ვებ-პორტალების და ინფორმაციის თარგმანი, არაქართულენოვანი მედიის მხარდაჭერა და პროექტები, ტრენინგები მედიამუშაკების პროფესიული გაძლიერებისთვის. კარდაკარ კამპანიები ადამიანის უფლებებზე, სახელმწიფო სერვისებზე, ასევე საქართველოს ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის სიკეთეებისა და მიმდინარე პროცესის შესახებ.

გაგრძელდება არაქართულენოვანი გაზეთების „ვრასტანისა“ და გურჯისტანის“ გამოცემა, მათი გავრცელების არეალი გაფართოვდება.

პოლიტიკის ეფექტურობისთვის მნიშვნელოვანია გაიზარდოს ცნობიერება სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის ძირითადი პრინციპების შესახებ როგორც უმრავლესობაში, ასევე უმცირესობაში, რათა მკაფიოდ დაინახონ ინტეგრაციის აუცილებლობა, მისი დადებითი შედეგები ქვეყნისა და თითოეული მოქალაქისათვის და გააცნობიერონ აღნიშნულის სახელმწიფოებრივი და საზოგადოებრივი მნიშვნელობა. ამ მიზნით, სტრატეგიის ფარგლებში ქვეყნის მასშტაბით დასახულია მიზნები, უმრავლესობისა და ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისათვის შესაბამისი ინფორმაციის მიწოდებისა და ცნობიერების ამაღლების კუთხით. ღონისძიებებში ჩართული იქნება ყველა რელევანტური სფერო და მიმართულება - განათლება, კულტურა, მედია, და სხვა.

თანასწორი და ტოლერანტული გარემოს დამკვიდრების კუთხით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქვეყანაში მოქმედი ანტიდისკრიმინაციული კანონმდებლობის ეფექტიანი აღსრულება და ანტიდისკრიმინაციული მექანიზმების ეფექტიანი ფუნქციონირება. ბოლო პერიოდში განხორციელებულმა კვლევებმა და მონიტორინგის ანგარიშებმა ცხადჰყო, რომ ამ კუთხით მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს საზოგადოებაში ანტიდისკრიმინაციულ კანონმდებლობასა და შესაბამისი მექანიზმების შესახებ არასათანადო ინფორმაციის ფლობა. აღნიშნული კვლევების თანახმად, საქართველოს მოსახლეობის მხოლოდ ყოველ მეხუთე პირს აქვს ინფორმაცია 2014 წელს სახელმწიფოს მიერ მიღებული „დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ კანონისა და შესაბამისი აღსრულების მექანიზმების შესახებ.

აუცილებელია ასევე ანტიდისკრიმინაციული მექანიზმების ეფექტიანობის გაზრდა და ხელშეწყობა, ეთნიკური უმცირესობების საკითხებზე მოსამართლეების, პროკურორებისა და სამართალდამცავი სისტემის წარმომადგენლების, ისევე როგორც ადვოკატების, მგრძნობელობის გაზრდა, სტანდარტების სრულყოფასა და საერთაშორისო მიდგომებთან თავსებადობა.

იმის გათვალისწინებით, რომ ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები ცალკეულ შემთხვევაში შესაძლოა მოკლებულნი იყვნენ შესაძლებლობას საკუთარი უფლებების

დასაცავად გამოიყენონ ანტიდისკრიმინაციული მექანიზმები, სახელმწიფო უზრუნველყოფს მათთვის ხარისხიან და დროულ იურიდიულ დახმარებას. იურიდიული დახმარების სამსახურის ბიუროებისა და საკონსულტაციო ცენტრების მეშვეობით, რომელიც საქართველოს მთელს ტერიტორიას ფარავს, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებს გაეწევათ სამართლებრივი და იურიდიული დახმარება მათთვის გასაგებ ენაზე. ამ მიზნით საჭიროებების შესაბამისად განხორციელდება იურიდიული დახმარების სამსახურის უზრუნველყოფა დამატებითი ორენოვანი კვალიფიციური კადრებით. პარალელურ რეჟიმში წარიმართება მოსახლეობის ცნობადობის ამაღლება აღნიშნული ორგანიზაციის შესაძლებლობებისა და სერვისების შესახებ.

გენდერული თანასწორობა, გენდერული ნიშნით დისკრიმინაციასთან ბრძოლა, საზოგადოებრივი შეხედულებების ტრანსფორმაცია, ქალთა მონაწილეობის გაზრდა გადაწყვეტილების მიღების პროცესსა და პოლიტიკურ თუ სოციალურ-ეკონომიკურ სფეროებში იქნება ასევე მნიშვნელოვანი გამჭოლი პრიორიტეტი სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში.

ზემოაღნიშნულის მისაღწევად დასახულია მიზნები:

მიზანი 3.1 სამოქალაქო, პოლიტიკურ და საჯარო მმართველობის ყველა დონეზე მონაწილეობის გაუმჯობესება

ამოცანა 3.1.1 მმართველობის და თვითმმართველობის განხორციელების პროცესებში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა ჩართულობისა და საარჩევნო უფლებების ეფექტიანი რეალიზების მექანიზმების განვითარება

ამოცანა 3.1.2 ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში დასაქმებული საჯარო მოხელეების პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა

მიზანი 3.2 მასმედიასა და ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება

ამოცანა 3.2.1 ეთნიკური უმცირესობების ენებზე სამაუწყებლო პროგრამებისა და ელექტრონული/ბეჭდვითი მედიის ხელმისაწვდომობის ხელშეწყობა

ამოცანა 3.2.2 მედია წიგნიერების განვითარების მხარდაჭერა და დეზინფორმაციის გავრცელების პრევენცია (მედია-ინსტიტუტების ცნობიერების ამაღლება და ჟურნალისტების პროფესიული განვითარების მხარდაჭერა კულტურული მრავალფეროვნების საკითხებში)

მიზანი 3.3 თანასწორი, თანაბარუფლებიანი და ტოლერანტული გარემოს განმტკიცება

ამოცანა 3.3.1 გენდერული თანასწორობის მხარდაჭერა

ამოცანა 3.3.2 მართლმსაჯულების სიტემისა და სამართალდამცავი ორგანოების მექანიზმებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა, ხარისხიანი იურიდიული დახმარების უზრუნველყოფა

ამოცანა 3.3.3 სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლება ადამიანის უფლებების, სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო პოლიტიკის შესახებ.

სტრატეგიული პრიორიტეტი 4 - სოციალური და ეკონომიკური ინტეგრაცია⁵

ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ ცხოვრებაში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა ეფექტიანი მონაწილეობა არის სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის პოლიტიკის წარმატებით განხორციელების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი წინაპირობა. სამოქალაქო ინტეგრაციის სფეროში ჯერ კიდევ არსებული გამოწვევების გამო, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლები ხშირად არასრულ ინფორმაციას ფლობენ ქვეყანაში ამ მიმართულებით არსებული შესაძლებლობების შესახებ. ამიტომ, განსაკუთრებული ძალისხმევა დაეთმობა ეთნიკური უმცირესობების საჭიროებების განგრძობად კვლევა-იდენტიფიცირებას, რათა დროულად და ეფექტიანად მოხდეს მათზე რეაგირება და ისეთი პროგრამებისა და სერვისების განვითარება, რომელიც უკავშირდება ჯანდაცვას, სოციალურ დაცვას, დასაქმებას, პროფესიულ გადამზადებას, სამეწარმეო საქმიანობაში ჩართვასა და თვითდასაქმების ეფექტიანობის ამაღლებას. ამ კუთხით ყურადღება გამახვილდება სოციალურ-ეკონომიკური შეღავათების, შესაძლებლობებისა და სხვა პროგრამებისა და სახელმწიფო სერვისების შესახებ ინფორმირებულობის ამაღლებაზე, მათი ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მხარდაჭერ საკონსულტაციო და საგანმანათლებლო აქტივობებზე, ასევე პროფესიული მომზადება-გადამზადებისა და დასაქმების შესაძლებლობების გაზრდაზე, ადგილობრივი ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობასა და სამუშაო ადგილების შექმნაზე.

გამდიერდება ინკლუზიური ეკონომიკური პოლიტიკა, რაც გულისხმობს მოსახლეობის საყოველთაო ჩართულობას ეკონომიკური განვითარების პროცესში და მიზნად ისახავს საზოგადოების თითოეული წევრის კეთილდღეობას, მათ სოციალურ თანასწორობასა და მოსახლეობის ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებას.

⁵ სტრატეგიული პრიორიტეტი ეხმიანება გაეროს მდგრადი განვითარების 1-ელ (სიღარიბის აღმოფხვრა), მე-2 (ნულოვანი შიმშილი), მე-3 (კარგი ჯანმრთელობა და ჯეროვანი მდგომარეობა), მე-8 (ღირსეული სამუშაო და ეკონომიკური განვითარება) მიზნებს

საქართველოს მთავრობა აანალიზებს რა 2020 წლის განმავლობაში COVID-19 პანდემიით წარმოქმნილ გამოწვევებს სხვადასხვა სფეროში, საშუალო და გრძელვადიანი პოლიტიკის დაგეგმვისას, სხვა საკითხებთან ერთად, დიდ ყურადღებას უთმობს ეთნიკური უმცირესობების საჭიროებებს. მაქსიმალური ძალისხმევა იქნება მიმართული ეთნიკური უმცირესობებისათვის, სახელმწიფო ენაზე და უმცირესობების მშობლიურ ენებზე ინფორმაციის მიწოდებისა და სოციალურ-ეკონომიკური უფლებების უზრუნველყოფის მხარდაჭერის მიმართულებით, განხორციელდება საინფორმაციო შეხვედრები და კარდაკარ კამპანიები ვირუსის გავრცელების პრევენციის მიზნით, გაგრძელდება ახალ საჭიროებებთან ადაპტირებული საინფორმაციო მასალების ალტერნატიული გზებით გავრცელება, სოციალურ-ეკონომიკური დახმარების მიზნით შეჭირვებული სხვადასხვა სოციალური ჯგუფებისთვის საკვები და ჰიგიენური პროდუქტებით უზრუნველყოფა.

სტრატეგია ეყრდნობა საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შესახებ ხელშეკრულებას, რომლის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულება - „დასაქმება, სოციალური პოლიტიკა და თანაბარი შესაძლებლობები” ითვალისწინებს სხვადასხვა ჯგუფებისათვის, მათ შორის ეთნიკური უმცირესობის თემებისათვის, ინკლუზიური სამუშაო ბაზრის, **სოციალური უსაფრთხოების სისტემის**, სოციალური დაცვის, სოციალური ჩართულობისა და ანტიდისკრიმინაციული პოლიტიკის გატარებას. სტრატეგიით განსაზღვრული მიზნების ფარგლებში დასახულია ამოცანები, რომელთა გადაჭრა მოითხოვს ისეთი სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამების განხორციელებას, რომლებიც გაზრდის ეთნიკურ უმცირესობათა კომუნიკაციას ქართულენოვან მოსახლეობასთან და სახელმწიფო ინსტიტუტებთან, აგრეთვე გააუმჯობესებს სახელმწიფოს მხრიდან შეთავაზებულ სერვისებზე წვდომას, შექმნის ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და ეკოსისტემის დაზიანების რისკების თავიდან აცილების შესაძლებლობას. სახელმწიფო უწყებები საკუთარი სექტორული სტრატეგიების შემუშავებისა და სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამებისა თუ სერვისების განხორციელებისას გაითვალისწინებენ ეთნიკურ უმცირესობათა საჭიროებებს და განსახლების რეგიონების სპეციფიკას. გაძლიერდება სოციალური დაცვის პროაქტიული მიდგომების დანერგვა, ქალებისა და ახალგაზრდების პოლიტიკური მონაწილეობა და ეკონომიკური გაძლიერების მხარდაჭერა, მათი საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში ჩართულობის გააქტიურება.

ეთნიკურ უმცირესობათა პროფესიულ განათლებაზე სრული და თანაბარი ხელმისაწვდომობის გაზრდა პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების ქსელის გაფართოების საშუალებით, პროფესიულ სასწავლებლებში ქართული ენის სწავლება, შრომის ბაზარზე ორიენტირებული პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების შეთავაზება, სასწავლებლებთან სტუდენტური საერთო საცხოვრებლების მოწყობა, ზრდასრული მოსახლეობის წარმომადგენლებისთვის პროფესიული გადამზადების კურსების შეთავაზება და ბაზარზე მოთხოვნადი უნარებით აღჭურვა მნიშვნელოვნად გაზრდის დასაქმების

შესაძლებლობებს და შეამცირებს რეგიონებიდან ცენტრსა და მეზობელ ქვეყნებში შრომით მიგრაციას.

სტრატეგია ითვალისწინებს ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ მუნიციპალიტეტებში **ინფრასტრუქტურის განვითარებასა** და ჯეროვანი საკომუნიკაციო საშუალებების უზრუნველყოფას. ადგილობრივი საჭიროებების გათვალისწინებით სახელმწიფო მნიშვნელოვან ინვესტიციებს განახორციელებს შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შექმნისა და რეაბილიტირების კუთხით. ინფრასტრუქტურისა და კომუნიკაციების შექმნა/რეაბილიტაცია ხელს შეუწყობს ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ მუნიციპალიტეტებში სხვადასხვა სახის ტურიზმის განვითარებას.

ეთნიკური უმცირესობების საჭიროებების სრულფასოვანი იდენტიფიკაციისა და სტრატეგიით გათვალისწინებული ამოცანების განხორციელებისთვის აუცილებელია როგორც მრავალრიცხოვანი ეთნოსების, ისე მცირე ეთნოსების შესახებ **სტატისტიკური მონაცემების შეგროვების**, ანალიზისა და ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება და შესაბამისი ინფორმაციის მოგროვება. ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების მიერ თვითიდენტიფიცირების, კონკრეტული ეთნიკური ჯგუფისადმი თავის მიკუთვნების შესაძლებლობის უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო ითვალისწინებს ევროპის საბჭოს ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის შესახებ ჩარჩო კონვენციის მრჩველთა კომიტეტის რეკომენდაციას, რომლის თანახმად საყოველთაო აღწერის ფორმები უნდა იძლეოდეს თვითიდენტიფიცირების მრავალმხრივ და ეფექტიან შესაძლებლობას. ამ მიზნით საყოველთაო აღწერის პროცესში გადაიდგმება კონკრეტული ნაბიჯები სხვადასხვა ეთნოსის წარმომადგენლების მიერ თვითიდენტიფიცირებისა და კონკრეტული ეთნიკური ჯგუფისადმი თავის მიკუთვნების შესაძლებლობის უზრუნველყოფისთვის.

პერსონალური მონაცემების დაცვის საფუძველზე შეგროვებული რაოდენობრივი თუ ხარისხობრივი მონაცემები ნათლად წარმოაჩენს ეთნიკურ უმცირესობებთან დაკავშირებით სახელმწიფოს მიერ განხორციელებული პოლიტიკის წარმატებულ მხარეებსა და გამოწვევებს, ხელს უწყობს არსებული პრობლემების დროულ გამოვლენას და შესაბამისი ღონისძიებების დაგეგმვა-გადასინჯვა-განხორციელებას, განხორციელებული ღონისძიებების ეფექტიანობის შეფასებას, სამოქმედო გეგმით დაგეგმილი აქტივობების/ღონისძიებების შეცვლას. შესაბამისად, სახელმწიფო სათანადო ყურადღებას დაუთმობს ეთნიკურ უმცირესობებთან დაკავშირებით საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში შესაბამისი **რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მონაცემების** შეგროვებას, მათ ანალიზს, ანალიზის შედეგად იდენტიფიცირებულ საჭიროებებსა და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული მიდგომების შემუშავება/განხორციელება/შეფასებას.

ეთნიკურ უმცირესობათა წარმომადგენელი **ახალგაზრდების გასაძლიერებლად** და ინტეგრაციის პროცესში მათი რესურსის ეფექტიანად გამოსაყენებლად სახელმწიფოს მხრიდან დასახულია მიზანი, ხელი შეუწყოს ქვეყანაში ახალგაზრდების განათლების დონის

ამაღლებას, მათში სახელმწიფოებრივი აზროვნების, აქტიური მოქალაქეობის, ლიდერობისა და შემოქმედებითი უნარების განვითარებას.

ამავდროულად, განსაკუთრებული აქცენტი გაკეთდება **ქალების გაძლიერებასა** და მონაწილეობაზე, სახელმწიფოს სოციალური პროგრამებისა და სერვისების შესახებ ინფორმაციის კიდევ უფრო პროაქტიულ მიწოდებაზე, სხვადასხვა პროგრამაში მათი მონაწილეობის წახალისების მიზნით. **ქალების უფლებებისა** და შესაძლებლობების შესახებ ცნობიერების ამაღლება და ინიცირებული აქტივობების მხარდაჭერა, საგრძნობლად გაზარდის მათ როლს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. აღნიშნულ კონტექსტში დიდ მნიშვნელობას იძენს მათთვის მეტი სოციალური ფუნქციის მინიჭება, რათა ამაღლდეს კონკურენტუნარიანობის დონე დასაქმების ბაზარზე, პოლიტიკურ და სამოქალაქო პროცესებში შეძლონ საკუთარი პოტენციალის რეალიზება და კეთილდღეობის მიღწევა.

სტრატეგიის ფარგლებში ქალთა ეკონომიკური გაძლიერების მხარდაჭერა მოიცავს ქალების ეკონომიკურ უფლებების დაცვას, მათ შორის, მიწის, ქონების, აქტივების და სხვა რესურსების თანაბარ ხელმისაწვდომობას, სამეწარეო უნარების განვითარებას. განხორციელდება ღონისძიებები, რომლებიც ქალებს შესაძლებლობას მისცემს, აქტიური მონაწილეობა მიიღონ საკუთარი ეკონომიკური უფლებების დაცვაში, რითაც წვლილს შეიტანენ დემოკრატიის განვითარებაში. ქალთა ეკონომიკური გაძლიერება მნიშვნელოვან დატვირთვას იძენს გენდერული თანასწორობის მიღწევის პროცესშიც.

ამასთანავე, ყურადღება გამახვილდება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების **საჯარო სამსახურებში დასაქმების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებაზე**.

საჯარო სამსახურში ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ახალგაზრდების ჩართვისა და კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით **განვითარდება** ე.წ. „1+4 სტაჟირების პროგრამის“ შესაძლებლობები.

მიზანი 4.1 სოციალურ-ეკონომიკური პირობებისა და შესაძლებლობების გაუმჯობესება

ამოცანა 4.1.1 სოციალურ-ეკონომიკური პროგრამებისა და სახელმწიფო სერვისების შესახებ ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება (ინფორმირების გზით, ინფრასტრუქტურის განვითარება - გზები, გაზიფიკაცია და ინტერნეტიზაცია)

ამოცანა 4.1.2 ეთნიკური უმცირესობებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში მცირე და საშუალო ბიზნესის, სოფლის მეურნეობისა და ტურიზმის განვითარების მხარდაჭერა და დასაქმების ხელშეწყობა

ამოცანა 4.1.3 ქალებისა და ახალგაზრდების სოციალურ-ეკონომიკური გაძლიერება (ახალგაზრდული პროგრამები, 1+4 სტაჟირება, ბიზნეს ინიციატივების მხარდაჭერა)

ამოცანა 4.1.4. ეთნიკური უმცირესობების, მათ შორის მცირე ეთნოსების პერსონალური მონაცემების დაცვისა და თვითიდენტიფიცირების საფუძველზე სტატისტიკური მონაცემების შეგროვების, ანალიზისა და ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება

სტრატეგიული პრიორიტეტი 5 - კულტურათაშორისი დიალოგი⁶

წინამდებარე სტრატეგია სოციალურ-კულტურულ ინტეგრაციას განიხილავს საერთო ეროვნული ღირებულებებისა და პრინციპების შექმნის ქმედით მექანიზმად, რაც მნიშვნელოვან პოზიტიურ გავლენას მოახდენს ქვეყანაში როგორც დემოკრატიული, ისე ინტეგრაციული პროცესების მიმდინარეობაზე.

სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესების ეფექტიანად წარმართვის უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვან წინაპირობას წარმოადგენს კულტურული ფასეულობებისა და იდენტობის დაცვა, განურჩევლად ეთნიკური კუთნილებისა, კულტურული მრავალფეროვნების პოპულარიზაცია და პატივისცემა. მრავალფეროვნებასა და პლურალიზმზე დაფუძნებული საზოგადოების განვითარების ხელშეწყობა დიდწილად განსაზღვრავს დემოკრატიულობის ხარისხსა და გაძლიერებას. მულტიკულტურული და ტოლერანტული გარემოს განმტკიცების ხარისხს კულტურათაშორისი დიალოგის ეფექტიანობა განაპირობებს, რომელიც ეთნიკურ უმცირესობათა კულტურული თვითმყოფადობის შემადგენელი ელემენტების - ენის, კულტურული და რელიგიური ტრადიციების, კულტურული მემკვიდრეობის წარმოქმნას და პოპულარიზაციას, სხვადასხვა ეთნო-კულტურებს შორის კომუნიკაციას უკავშირდება. კულტურული მრავალფეროვნებისა და თვითმყოფადობის ჯეროვნად დაცვისა და ხელშეწყობის კუთხით, აუცილებელია ეთნიკური ჯგუფების მიმდინარე საჭიროებების კვლევის შედეგებისა და ანალიზის საფუძველზე პოლიტიკის განხორციელების ამოცანების სრულყოფა.

მოზარდობის ასაკიდან ინფორმაციის მიწოდება და ცნობიერების ამაღლება, როგორც ეთნიკური უმრავლესობის წარმომადგენლებისათვის, ისე ეთნიკური უმცირესობის თვითმყოფადობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე ეთნიკური ჯგუფების ენის, კულტურულ, რელიგიური, ტრადიციების შესახებ, ხელს შეუწყობს საზოგადოებაში შემწყნარებლობის, განსხვავებულისადმი მიმდებლობის განვითარებას, რაც საბოლოო ჯამში, ქვეყანაში მცხოვრები სხვადასხვა ეთნოსების ჰარმონიული თანაცხოვრების წინაპირობას წარმოადგენს.

⁶ სტრატეგიული პრიორიტეტი ეხმიანება გაეროს მდგრადი განვითარების მე-10 (შემცირებული უთანასწორობა), და მე-16 (მშვიდობა, სამართლიანობა და ძლიერი ინსტიტუტები) მიზნებს

აღნიშნული პროცესი გულისხმობს ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებისათვის უმრავლესობის და სხვა ეთნოსების კულტურისა და ტრადიციების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებასაც. ამ მიზნით სტრატეგიის ფარგლებში განსაზღვრულია კულტურულ თვითმყოფადობასა და ტრადიციებთან დაკავშირებით ცნობიერების ამაღლებაზე ორიენტირებული მრავალფეროვანი ღონისძიებების განხორციელება, მათ შორის ერთობლივი კულტურულ-სოციალური აქტივობები სხვადასხვა ეთნიკური ჯგუფების მონაწილეობით.

კულტურათაშორისი დიალოგის განვითარება მრავალეთნიკურ საზოგადოებაში წახალისებს ნდობას, თანამშრომლობას, შემწყნარებლობას, განსხვავებულისადმი პატივისცემასა და მიმდებლობას. საზოგადოებაში ტოლერანტული განწყობების გაძლიერების მიზნით კომპლექსური პოლიტიკის გატარება მოიცავს საქართველოს კულტურული მრავალფეროვნების შესახებ ცნობიერების ამაღლებას, სხვადასხვა კულტურული, შემეცნებითი, საგანმანათლებლო, გასართობი, სპორტული ღონისძიების განხორციელებას, ეთნიკურ უმცირესობათა მატერიალური და არამატერიალური კულტურული ფასეულობების დაცვასა და განვითარების ხელშეწყობას. სტრატეგია ითვალისწინებს ინტერკულტურული საგანმანათლებლო საქმიანობის წახალისებას, რაც მოიაზრებს როგორც ქართული კულტურის უკეთ გაცნობას ეთნიკური უმცირესობათა წარმომადგენლების მიერ, ასევე სხვადასხვა ეთნოსების კულტურის გაცნობას ქართული საზოგადოების წარმომადგენლების, განსაკუთრებით ახალგაზრდებისთვის, ასევე ერთობლივი კულტურულ-საგანმანათლებლო და ეთნოსისთვის დამახასიათებელი ტრადიციული სპორტული აქტივობების განხორციელებას.

კულტურათაშორისი დიალოგის ფარგლებში განსაზღვრული ამოცანები ისე განისაზღვრა, რომ მრავალმხრივი მიდგომებით ხელი შეუწყოს სხვადასხვა ეთნიკურ ჯგუფს შორის პოზიტიური კომუნიკაციის გაღრმავებასა და ჯერ კიდევ არსებული ბარიერების დაძლევას. ეთნოკულტურების გაზიარება და თანაკვეთა შექმნის სხვადასხვა კულტურების დამაკავშირებელ ხიდს. სახელმწიფო ძალისხმევას მიმართავს კულტურათაშორისი დიალოგის და მრავალეთნიკური თანამშრომლობის გასაძლიერებლად. ეთნიკურ უმცირესობათა კულტურული ტრადიციების ხელშეწყობა არ შემოიფარგლება მხოლოდ მათი დაცვით, არამედ ბიძგს მისცემს მის განვითარებას, თანამედროვე კულტურულ მიღწევებთან თანაზიარებას. ერთობლივი სპორტული და კულტურული აქტივობების რეგულარული განხორციელება დაეხმარება სხვადასხვა ეთნიკური ჯგუფების ერთმანეთთან და უმრავლესობის წარმომადგენლებთან დაახლოებას, ღირებულებების, ცოდნისა, გამოცდილების გაზიარებას, სხვადასხვა ეთნოსისთვის დამახასიათებელი წეს-ჩვეულებების გაცნობას, თვითგამოხატვას და ტოლერანტობის გაძლიერებას, რასაც შედეგად კულტურათაშორისი კომუნიკაციისა და ინტეგრაციის გაძლიერება, ჰარმონიული თანაარსებობა მოყვება.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვისა და პოპულარიზაციის მიზნით, ინტენსიურ რეჟიმში გაგრძელდება ეთნიკურ უმცირესობათა მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის აღრიცხვისა და ინვენტარიზაციის პროცესი, კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ძეგლების რესტავრაცია-კონსერვაცია, ასევე, თეატრების, მუზეუმების, ბიბლიოთეკების საქმიანობის და სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების მხარდაჭერა.

ეთნიკურ ჯგუფებს შორის დიალოგისა და სოლიდარობის განმტკიცების მიზნით, ხელი შეეწყობა საერთო კულტურული და სპორტული სივრცეების მოწყობას, შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარებას.

კულტურული თვითმყოფადობის დაცვისა და განვითარების ამოცანა ასევე მოიცავს ისეთ აქტივობებს, როგორცაა ლიტერატურის, ფოლკლორის, მუსიკის პოპულარიზაცია; სომხური, აზერბაიჯანული და რუსული თეატრებისა და მუზეუმების, კულტურული ღონისძიებების, მათ შორის გამოფენების/პუბლიკაციების დაფინანსება, რეგიონებში კულტურის სახლების ფუნქციონირებისა და განვითარების მხარდაჭერა.

მიზანი 5.1 კულტურული მრავალფეროვნების მხარდაჭერა

ამოცანა 5.1.1. ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთა კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია

ამოცანა 5.1.2 კულტურული მრავალფეროვნების შესახებ ცნობიერების ამაღლება (ეთნიკური ფოლკლორის, ტრადიციების, წეს-ჩვეულებების პოპულარიზაცია)

მიზანი 5.2 კულტურათაშორისი დიალოგის ხელშეწყობა

ამოცანა 5.2.1 სპორტული და კულტურული ინფრასტრუქტურის განვითარება ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებით მჭიდროდ დასახლებულ რეგიონებში (ბიბლიოთეკები, კლუბები, სპორტული სივრცეები)

ამოცანა 5.2.2 კულტურათაშორისი ურთიერთობების განვითარება მულტიკულტურული და ინტერკულტურული აქტივობებით (სახელოვნებო და სპორტული ღონისძიებები)

VI. განხორციელება, მონიტორინგი და შეფასება

სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელება

სტრატეგიის ეფექტიანად განხორციელების მიზნით შექმნილია სამთავრობო კომისია, რომლის მიზანია უზრუნველყოს სახელმწიფო უწყებების საქმიანობის კოორდინაცია სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის მიმართულებით. სამთავრობო კომისიის შემადგენლობაში შედიან შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრი (კომისიის თავმჯდომარე) და შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის მოადგილე

(კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე), საქართველოს პრემიერ მინისტრის მრჩეველი ადამიანის უფლებათა დაცვისა და გენდერული თანასწორობის საკითხებში (კომისიის წევრი), საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), საქართველოს იუსტიციის მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), საქართველოს თავდაცვის მინისტრის მოადგილე (კომისიის წევრი), სახელმწიფო რწმუნებული, რომლის სამოქმედო ტერიტორია მოიცავს ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ბორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალურ საზღვრებს (კომისიის წევრი), სახელმწიფო რწმუნებული, რომლის სამოქმედო ტერიტორია მოიცავს ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრიწყაროს, მარნეულის, წალკის მუციპალიტეტებსა და ქ. რუსთავის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებს (კომისიის წევრი); სახელმწიფო რწმუნებული, რომლის სამოქმედო ტერიტორია მოიცავს ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტების ადმინისტრაციულ საზღვრებს (კომისიის წევრი).

სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის სახელმწიფო სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის განხორციელების კოორდინაციის მიზნიდან გამომდინარე, სამთავრობო კომისიას გააჩნია შემდეგი უფლებამოსილებები: ა) სახელმწიფო უწყებებისა და ორგანიზაციებისაგან მოითხოვოს და მიიღოს კომისიის საქმიანობისათვის აუცილებელი ინფორმაცია; ბ) კომისიის სხდომაზე (მათ შორის, ხმის უფლებით) მოიწვიოს სახელმწიფო უწყებებისა და ცალკეული ორგანიზაციების წარმომადგენლები; გ) კომისიის კომპეტენციაში შემავალი საკითხების შესწავლისა და სათანადო რეკომენდაციების შემუშავების მიზნით, შექმნას სამუშაო ჯგუფები და საკონსულტაციო-თემატური ჯგუფები შესაბამისი სახელმწიფო უწყებების, ორგანიზაციებისა და დამოუკიდებელი ექსპერტების მონაწილეობით; დ) მოამზადოს წინადადებები კომისიის შემადგენლობაში ცვლილებების შეტანის შესახებ.

სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მონიტორინგი და შეფასება

სტრატეგიის განხორციელებისა და მონიტორინგის პროცესის მიზანია რეგულარულად შეაგროვოს ინფორმაცია ამოცანების შედეგების შესახებ მიღწეულ პროგრესთან დაკავშირებით. მონიტორინგის სისტემა ისეა დაგეგმილი, რომ უზრუნველყოფს ანგარიშვალდებულების მაღალ დონეს და ადგენს პასუხისმგებელი უწყებების მიერ აქტივობების იმპლემენტაციის პროცესის ეფექტურობას. სტრატეგიის ლოგიკური ჩარჩოს

ნაწილში წარმოდგენილია თითოეული სტრატეგიული მიზნის და ამოცანის შეფასებისთვის გავლენისა და შედეგის ინდიკატორები, რომლებიც დაფუძნებულია ობიექტურად დამოწმებად წყაროებზე.

სტრატეგიის მონიტორინგისა და შეფასების პროცესს უხელმძღვანელებს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი.

მონიტორინგი განხორციელდება როგორც სამთავრობო კომისიის ფარგლებში **ყოველწლიური ანგარიშების მიზნით**, ასევე სახალხო დამცველთან არსებული ეროვნულ უმცირესობათა საბჭოს მიერ, სხვადასხვა კვლევების, გამოკითხვებისა და მონიტორინგის ანგარიშების საფუძველზე.

სტრატეგიის ეფექტიანობის მონიტორინგი წარიმართება იმპლემენტაციის პროცესის **პარალელურად**. დაწყებისთანავე, პასუხისმგებელი ორგანოები, მოახდენენ ინფორმაციისა და მონაცემების მოპოვებასა და მათ კატეგორიულად დაყოფას. ექვს თვეში ერთხელ მოამზადებენ სამოქმედო გეგმის აქტივობების შესრულების პროგრეს-ანგარიშს. სტრატეგიის იმპლემენტაციის მონიტორინგის შედეგად შემუშავდება მონიტორინგის წლიური ანგარიში, რომლის მიზანიც იქნება, როგორც დაინტერესებული მხარეების ინფორმირება მიღწეულ პროგრესთან დაკავშირებით, ასევე, გადაწყვეტილების მიმღები პირებისთვის კონკრეტული უწყებების საქმიანობის ეფექტურობის, ძირითადი პრობლემებისა და პროცესში შესაძლო ჩარევის საჭიროების თაობაზე ინფორმაციის მიწოდება. მონიტორინგის წლიურ ანგარიშში მონაცემები დამუშავებული და ასახული იქნება აქტივობების განხორციელებასა და ასევე, ამოცანების მიღწევისა და მათი შედეგების ინდიკატორებთან მიმართებით.

სახელმწიფო მინისტრის აპარატი მოამზადებს წლიურ ანგარიშს სტრატეგიის განხორციელებაზე პასუხისმგებელი უწყებების მიმდინარე წლიური (სტატუს) და პროგრეს ანგარიშების საფუძველზე. სამოქმედო გეგმის შესრულების ყოველწლიური ანგარიში წარედგინება და განხილულ იქნება სამთავრობო კომისიასთან, ასევე, გასაჯაროვდება და წარდგენილ იქნება სახალხო დამცველთან არსებულ ეროვნული უმცირესობების საბჭოზე და თემით დაინტერესებულ სხვა აქტორებთან.

სტრატეგიის მონიტორინგი და შეფასება განხორციელდება ამოცანებისა და შედეგების ინდიკატორების დონეზე, შეფასება კი, მიზნებისა და გავლენის ინდიკატორების დონეზე. სტრატეგიის ორი შუალედური შეფასება მოხდება 2024 და 2027 წლებში, მისი საბოლოო შეფასება კი - სტრატეგიის განხორციელების პერიოდის ბოლოს (2030 წელს). ორივე შეფასება განხორციელდება გარე შეფასების ფორმით, დამოუკიდებელი ექსპერტებისა და ორგანიზაციების მიერ და მომზადდება შესაბამისი ანგარიშები, რომელიც საჯარო იქნება.

მონიტორინგის, წლიური და შუალედური შეფასების შედეგებიდან მიღებულ ინფორმაციას დაეფუძნება სტრატეგიით და სამოქმედო გეგმით დასახული ამოცანებისა და აქტივობების ფარგლებში მიღწეული შედეგების შეფასება და მათი ურთიერთზეგავლენის შედარებითი

ანალიზი, რაც საშუალებას მოგვცემს დავინახოთ სტრატეგიის იმპლემენტაციის დინამიკა, მოვახდინოთ არსებული გამოწვევების იდენტიფიცირება. პოლიტიკის განვითარების, მისი ეფექტიანი განხორციელებისა და არსებულ მიდგომებში ცვლილებების შეტანის მიზნით, სახელმწიფო მინისტრის აპარატის მიერ სტრატეგიის იმპლემენტაციის პროცესში ჩართული უწყებებისათვის მომზადდება შესაბამისი რეკომენდაციები ახალი გადაწყვეტილებების ინიცირებისთვის.

სტრატეგიის საბოლოო შეფასების მიზანი მიღწეული შედეგების გაზომვა, საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფა და შემდგომი წლების სტრატეგიის შემუშავებისთვის საფუძვლის მომზადებაა.

სტრატეგიის იმპლემენტაციისა და მონიტორინგის პროცესი ითვალისწინებს თემით დაინტერესებული აქტორების, მათ შორის: ადგილობრივი არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების, ექსპერტების, ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების აქტიურ ჩართულობას, კონსულტაციების, რეგულარული შეხვედრების, დისკუსიების გზით.

მონიტორინგისა და შეფასების კალენდარი

მონიტორინგისა და შეფასების ფორმა	შეფასების თარიღი/პერიოდულობა	შეფასების განმახორციელებელი	შეფასებაზე პასუხისმგებელი უწყება
წლიური შეფასება	2022 წლის I კვარტალი 2023 წლის I კვარტალი 2024 წლის I კვარტალი 2025 წლის I კვარტალი 2026 წლის I კვარტალი 2027 წლის I კვარტალი 2028 წლის I კვარტალი 2029 წლის I კვარტალი 2030 წლის I კვარტალი	სამთავრობო კომისია და შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	სამთავრობო კომისია

შუალედური შეფასება	2024 წლის I კვარტალი 2027 წლის I კვარტალი	დამოუკიდებელი ექსპერტები	სამთავრობო კომისია
საბოლოო შეფასება	2031 წლის I კვარტალი	დამოუკიდებელი ექსპერტები	სამთავრობო კომისია

რისკ-ფაქტორები

სიტუაციური ფაქტორები, რომლებმაც შეიძლება ხელი შეუშალოს სტრატეგიის განხორციელებას, შესაძლოა იყოს საერთაშორისო და რეგიონული პოლიტიკური და ეკონომიკური არასტაბილურობა, რაც ნეგატიურად აისახება ქვეყნის ფინანსურ-ეკონომიკურ მდგომარეობაზე, აგრეთვე რეგიონში ნეგატიური პოლიტიკური მოვლენების განვითარება თუ სხვა ფორს-მაჟორული ვითარება. თუმცა, ახლო წარსული მოწმობს, რომ ქვეყანაში თუ მის ფარგლებს გარეთ განვითარებულმა ნეგატიურმა მოვლენებმა/პროცესებმა ვერ შეაფერხა ან სერიოზული საფრთხე ვერ შეუქმნა სამოქალაქო თანასწორობისა და ინტეგრაციის მიმართულელებით სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებას.

ასეთივე მნიშვნელოვანი რისკ ფაქტორს, რომელსაც განკერძოებულად და კონკრეტულად შეიძლება ხაზი გავუსვით, არის COVID-19 პანდემიის გამო შექმნილი მძიმე ეპიდემიოლოგიური ვითარება და მისი გავრცელების პრევენციის მიზნით დაწესებული შეზღუდვები, ისევე როგორც, პანდემიის ნეგატიური შედეგები ეკონომიკური და სოციალური კუთხით.

პროგნოზირებული რისკების ანალიზის საფუძველზე სამოქმედო გეგმაში განხილულია როგორც საბაზისო აქტივობები, ისე პანდემიის პირობებში ეკონომიკური განვითარების პესიმისტური სცენარის საპასუხოდ, მოსახლეობის ინფორმირებისა და სოციალურ-ეკონომიკური მხარდაჭერის აქტივობებიც. შესაბამისად, აღნიშნული სამოქმედო გეგმის საფუძველზე მოხდება სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის შედგენა და დაგეგმილი ღონისძიებების შეფერხების გარეშე განხორციელება.

საჯარო კონსულტაციების შემაჯამებელი ანგარიში